

НУБ 'Св. Климент Охридски'

К

II 313815

02009007379

COBISS ©

СКОПЈЕ

Илија Петрушевски е роден 1941 година во С. Лешок. Дипломирал на Природно - математичкиот факултет, Група географија во Скопје, 1965 година. Во 1969 година се вработува во Народната и универзитетска библиотека Св. Климент Охридски во Скопје, а оттаму се пензионира во 1999 година.

Автор е на трудовите: "Македонија на стари мапи", "Македонија на мапи од II до средината на XIX век", "Зборовник на микротопонимите во североисточниот дел од Долни Полог", "Географски топонимски речник на Р. Македонија" (двата речника заедно со Николина Петрушавска), "Библиографија Македонија на карти", "Каталог на картографската збирка во НУБ" (завршен 1994) истиот останал во ракопис бидејќи на неделните списанија "Македонско сонце", "Македонија", "Нова жена", "Старт" и "Феникс", во периодот од 2001 до 2003 година.

По раскажувањето на Илија, тој во 1995 година, е прегазен од моторно возило на пешачки премин од возачот Игор Ангелески и останал доживотен инвалид со делумна одземеност на долните екстремитети. По тужба на Јавниот обвинител, како што раскажува Илија, судијата Снежана Бајлосова, од нејзини познати причини, условно го казнува возачот со што му била навредена, понижена и незадоволена личната satisfакција. Но тој не се препушта на инвалидноста, туку продолжува со истражувачка и творечка дејност.

Илија Петрушевски
Ilija Petrushevski

ИСЧЕЗНАТИ СЕЛСКИ НАСЕЛБИ И СЕЛА СО
ПРОМЕНЕТИ ИМИЊА ВО ПОЛОГ

DISAPPEARED RURAL SETTLEMENTS AND
VILLAGES
WITH CHANGED NAMES IN POLOG

ИСЧЕЗНАТИ СЕЛСКИ НАСЕЛБИ И СЕЛА СО ПРОМЕНЕТИ ИМИЊА ВО ПОЛОГ

ISBN 978-9989-2507-3-6

CIP –Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје
911..373.9(497.75) “13/15”

ПЕТРУШЕВСКИ, Илија

Исчезнати селски населби и села со променети имиња во Полог / Илија
Петрушевски = Dissapeared rural settlements and villagas with changed names in Polog /
Pija Petrushevski. – Skopje : Здружение “Лепок”, 2009. - 91 стр. ; 20 см

Фусноти кон текстот. - Resume

ISBN 978-9989-2507-3-6

I.Petrushevski, Pija види Петрушевски, Илија

a) Селски населби - Полог -14-16в.

COBISS.MK-ID 78863370

ПРЕДГОВОР

Во долг временски период во котлината Полог се создавале мали градски и селски населби. Градските населби биле цел на воени напади и разурнувања, додека селските населби биле изложени на грабежи и насилија, па од некои села населението било принудено да се исели. Куќите на напуштените села со текот на времето се распаѓаат и се покриени со слој земја и со тоа им се сокрива локалитетот и се забораваат. Денес ваквите населби побудуваат интерес кај истражувачите на историската географија, историјата, и археологијата за нивно откривање. Истражувањето се состои во откривање на локалитетот на исчезнатата населба, материјалната култура, нејзиното име, големина, времето и причината за раселувањето итн. Со ваквите податоци ќе се откријат и дознаат кои се села се исчезнати и каде се наоѓале. Вакви разурнати и раселени населби во Полог имало поголем број и тоа уште од неолитско време, потоа античкиот и средновековниот период.

ВОВЕД

Полошката Котлина се наоѓа во северозападниот дел на Република Македонија. Од северната и северозападната страна е заградена со Шар Планина, а од југоисточната и јужната страна со планините Жеден и Сува Гора. Шар Планина е обрасната со разновидна вегетација и костени, Сува Гора и Жеден се варовнички и со ситна ниска и проретчена вегетација. Во крајниот југозападен дел извира реката Вардар и тече низ целата котлина од југозапад кон североисток, покрај планините Сува Гора и Жеден. Од падините на Шар Планина кон котлинската рамнина течат повеќе реки. На помал број од нив преку лето им се намалува водостојот. Од Сува Гора се спуштаат неколку повремени потоци додека од Жеден нема ниту еден постојан поток. На шарските реки имало изградено воденици и неколку валавици кои се споменати во турските документи за плаќање на данок.

Според досега случајно откриените археолошки остатоци се дознава дека Полог бил населен и во античкиот период. По записите на Тит Ливие во Полог имало 11 градчиња¹. Денес котлината е една од најгусто населените области во Р. Македонија, со најголем број на села. Селата се распоредени по падините на Шар Планина, нејзиното подножје, во рамничарскиот дел на котлината, во подножјето на Сува Гора и Жеден и неколку села по падините на овие планини. Вака населена котлината била и во средниот век со истите села, со таа разлика што тогаш селата биле далеку помали, а денес се значително поголеми. Тие што се во подножјето на Шар Планина, речиси сите се соединети од крајниот североисточен до крајниот југозападен дел на котлината.

Полошката Котлина низ долгиот повеќеовековен период била изложена на повеќе освојувачи. Со нивното освојување во извесна смисла се менувал политичкиот, економскиот и безбедниот живот на населбите. Тоа било и една од причините во Полог да се создаваат нови селски населби, а други да се раселуваат, исчезнуваат.

¹ Н. Вулић, Географија Јужне Србије у античко доба ГСНД књ. XIX. Скопје, 1938, 4.

Во прилог за постоењето на исчезнати населби ни се грамотите на српските освојувачи на Полог, крал Милутин во 13 век и крал Душан во 1343 година. Со нивните грамоти биле подарувани делови од села или цели села на манастирот во Грачаница, Св. Богородица Левишка, Св. Горг во Скопје, на Св. Пантелејмон Хилендарски и на Хтетовскиот манастир Св. Богородица. Некои подарени села споменати во овие грамоти денес не постојат во Полог.

Целосен преглед за сите села од 15 и 16 век се наоѓаат во турските документи од 1452/53, 1455/56, 1467/68 и 1568/69 година. Во овие документи опишани се сите села со имиња на семејствата и видот на даноците. Сега правејќи споредба на сите тогашни забележани села со сегашните се разоткрива дека поголем број на села денес ги нема, односно ни се непознати.

Поголемиот број на непознатите села од грамотите и турските документи со тек на времето се раселени, а на некои им е сменето името. Меѓутоа, кај населението во селата што биле во нивно соседство и денес се негува преданието за раселеното село, па локалитетот го викаат: селиште, стари куќи старо (име од нивното село), кое наводно првин било таму - се наоѓало. Од некои раселени села сочувано е името како топоним, без да знаат соседите на раселеното село дека тоа е името на некогашното село. Локалитетите на разурнатите градчиња, во предание кај населението се викаат градиште, кале и хисар.

Особена тешкотија во откривањето на имињата на селата, во турските документи претставува арапското писмо. При расчитувањето, расчитувачите за некои села во фуснотите објаснуваат дека може да се прочита и поинаку. Затоа кај некои села едно исто име во сите користени турски документи не е забележано со иста форма или е запишано со мали отстапувања од сегашното име или во тогашна форма на името, а тоа го отежнува откривањето на вистинското име на селото. При одредување на локацијата на исчезнатото село се обрнуваше внимание на даноците од костени и воденици. Кај водениците се внимаваше дали се плаќало данок за работа преку цела година или половина

година. Овие податоци во извесна мера придонесуваа да се одреди локалитетот.

Неколку села во Полог имаат исти или слични имиња, па дадените податоци се заменуваат во пописите. Анализирајќи ги внимателно дадените податоци извршена е издиференцираност кои податоци за кое денешно село се однесуваат.

За дел од исчезнатите населби, објавени податоци се наоѓаат во колективниот труд "Тетово и Тетовско низ историјата". Податоци за исчезнатите средновековни градови се наоѓаат во трудот на Томо Томоски "Средновековни градови во Полог" објавени во Годишниот зборник на филозофскиот факултет кн. 2, 1976 година. За дел од исчезнатите села за кои се сочувани преданија, податоците ги забележал Ј.Ф. Трифуноски во трудот "Села кои сега не постојат во Полог" објавен во Годишниот зборник на филозофскиот факултет кн. 2, 1949 година. За некои раселени села, Трифуноски името го забележал како топоним без да знае дека тоа е име на некогашно раселено село, со таа забалешка, кога тој истражувал турските документи не биле објавени. Истиот автор во трудот за Полог забележал и голем број топоними со име селиште и градиште.

Некои средновековни исчезнати и непознати села се обиделе да ги откријат Р. Груиќ, Л. Славева, Селишчев, Ѓ. Петров и др. И покрај големите настојувања да се откријат сите локалитети на исчезнатите села, не се успеа за неколку села.

Трудов ќе биде посветен само на исчезнатите селски населби, населби со сменети имиња и на села со исти и слични имиња.

За подобра прегледност на исчезнатите села и на селата со сменети имиња, материјалот е поделен по наслови, според документот каде е забележано селото, села со сменети имиња, селишта и градишта како топоними забележани од Ј.Ф. Трифуноски.

Изразувам благодарност кон Панче Мишески од Сараќино кој посредуваше со мештаните во неколку села при моето теренско истражување.

Млачице

Со Грамотата на крал Душаа, ова село во 1343 година било подарено на Хтеговскиот манастир Св. Богородица, а 1348 година цар Душаа го подарил на Дабларскиот манастир со мегете, железните дојето од Старој железни мост до местото кај што се влезе Хтеговчина - Пела во Вардар, и патот што одел за Лешок¹. Според овој документ Млачице е во Фаташе и во ова село Саракиво и во Млачица. Тоа е меѓу селото и ресторанот "Два фовена", одишно меѓу селото Саракиво и селото Скопје - Тетово. На овој локалитет 1952 година, при изградбата на железничкиот мост, на длабочина од 1,5 метри откриени се гробови и остатоци од населба. Според наодите и проучувањето Млачице треба тука да се подира. Во непосредна близина се наоѓа Железниот мост и патот што одел за Лешок². Покрај селото тече река Пела - Хтеговчина³ на која биле изградени водениците.

Во турските документи Млачице не се споменува што произлегува дека селото е раселено при крајот на 14 век. Интересно е тоа што во прекаше е сочувано името на селото како топоним, а и селото претставно е заборавено.

Лесковјани

Изчезнатото село Лесковјани за прв пат се споменува во Грамотата на бугарскиот цар Константин Тих во 1258 година, кога селото било подарено на Скопскиот манастир Св. Торг. Повторно, Лесковјани се споменува во Милутинската грамота од 1300 година од која исто така селото се подарува на Скопскиот манастир Св.

¹ Славен, Г. и др. Записи и други документиари граѓа на манастирите и црквите во Скопската област и соседните крајеви - Сопственика за српски етнографски и поменици историја на Македонија, Том II, Скопје, 1951, 132, 303, 312.

² За време овој пат постој како полеска пат. Се наоѓа делче од мегетот на манастирот Скопје - Тетово, покрај железниот мост Саракиво и железниот Пела фовена, Заградан во с. Пелоробитан, а мегете е подигнато око Млачице пат.

³ Името дотрја Хтеговчина, как Пела и порекото како Бастрица, што е наречено по некое име, постоела е река кај манастирот Огузманска, со манастир Тетово, што е прв пат споменувано во 1300 г.

Млачице

Со Грамотата на крал Душан, ова село во 1343 година било подарено на Хтетовскиот манастир Св. Богородица, а 1348 година цар Душан го подарил на Хилендарскиот манастир со меѓите, водениците полето од Стариот желински мост до местото кај што се влева Хтетовчица - Пена во Вардар, и патот што одел за Лешок². Според овој опис селото го лоцираат меѓу селото Фалише и Желинскиот мост. Меѓутоа, на овој простор се наоѓа селото Сараќино. И во неговиот атар постои топоним со две имиња Тумба и Млачица. Тој се наоѓа источно од Сараќино, меѓу селото и ресторантот "Два фазана", односно меѓу селото Сараќино и автопатот Скопје - Тетово. На овој локалитет 1952 година, при обидот да се гради задружен дом, на длабочина од 1,5 метро, откриени се гробови и остатоци од населба. Според наодите и топонимот Млачица, Млачице треба тука да се лоцира. Во непосредна близина се наоѓа Желинскиот мост и патот што одел до Лешок³. Покрај селото течела реката Пена - Хтетовчица⁴ на која биле изградени водениците.

Во турските документи Млачице не се споменува што произлегува дека селото е раселено при крајот на 14 век. Интересно е тоа што во предание е сочувано името на селото како топоним, а за селото преданието е заборавено.

Лесковјани

Изчезнатото село Лесковјани за прв пат се споменува во Грамотата на бугарскиот цар Константин Тих во 1258 година, кога селото било подарено на Скопскиот манастир Св. Горг. Повторно, Лесковјани се споменува во Милутиновата грамота од 1300 година со која исто така селото се подарува на Скопскиот манастир Св.

² Л. Славева, Грамоти, записи и друга документарна граѓа на манастирите и црквите во Полошката област и соседните краеве. Споменици за средновековната и поновата историја на Македонија. Том III. Скопје, 1980, 132, 303, 312.

³ И денес овој пат постои како полски пат. Се наоѓа десно од свиокот на автопатот Скопје - Тетово, наспроти селото Сараќино и ресторантот Два фазана. Завршува во с.Непроштено, а денес е познат како Масларски пат.

⁴ Некои автори Хтетовчица или Пена ја нарекуваат како Бистрица, што е наполно погрешно име. Бистрица е реката кај селото Отушишта, односно Теарце, која е трета река по големина во Полог.

Горг. Со Грамотата на крал Душан од 1343 година, селото Лесковјани било подарено на Хтетовскиот манастир Св. Богородица. Подоцна во 1348 година селото било подарено на феудалната наследничка Вишеслава. Во 1354 година манастирот Хилендар го побарал од Вишеслава селото Лесковјани да биде нивни имот. Последен пат селото се споменува во 1470 година кога селото било приклучено кон вакуфот на Кебир Мехмед Челеби⁵.

Бидејќи ова село денес не постои, се поставува прашањето каде се наоѓало. Според дадениот опис за подареното село Речица на Хтетовскиот манастир се споменуваат и подарените ниви што се наоѓале на просторот од реката Велика - Вардар до Тетовската Бразда, потоа била подарена и нива во село Лесковјани и лозје под истото село. Со вакафијата од Кебир Мехмед Челеби било увакуфено и селото. Лесковјани на Тетовското Теќе, што се наоѓало близу Тетово. Поаѓајќи од споменатиот опис на меѓите, се мисли дека Лесковјани се наоѓало близу до Тетово и Речица. За да бидам попрецизен би навел дека југоисточно од Речица се наоѓаат селата: Брвеница, Седларце, Долно Фалише и Сараќино, па Лесковјани не би требало тука да се бара, туку, источно од Тетово и јужно од селото Требош, односно лево од автопатот Тетово-Скопје и североисточно од бензинската пумпа "Петрол компани", каде при обработката на земјиштето се откриени остатоци од раселена населба. Во минатото, па сè до пред некое време на овој дел течел поток што бил дел на Тетовската река Пена, која што се спомнува како Тетовска бразда, вода која служела за наводнување на нивите. Во непосредна близина на локалитетот се наоѓа селото Требош. Жителите на ова село локалитетот на раселеното село го викаат Леске, што е останата основата од името на средновековното село Лесковјани.

Кај жителите на селото Сараќино што е во соседство на овој локалитет, живее предание дека наводно на овој локалитет се наоѓало Старо Сараќино⁶. Ова раскажување може да се земе и како легенда. Вакви раскажувања имаме и за селата Старо Сетоле, Старо Отушишта и др. Но преданието и ископините ни

⁵ Л. Славева, Грамоти... 132, 133, 303, 312, 313, 447.

⁶ Ј. Трифуноски, Полог. Антропогеографска проучувања. Београд, 1976, 432.

потврдуваат дека тука имало населба, а според топонимот Леске па можам да се определам дека селото Лесковјани се наоѓало тука.

Старо Желино

Со Грамотата на крал Душан од 1343 година на Хтетовскиот манастир било подарено селото Старо Желино со црквата, нивите, ливадите, сенокосите со ридот и воденицата⁷.

Веројатно ова село се наоѓало на истиот локалитет каде што се наоѓа денешното Желино. Во поткрепа на ова мислење ни е споменатата црква која се наоѓала кај денешната џамија. Со раселување на христијанското население, црквата е разурната но останал во предание топонимот Киша (црква). Повеќе од сигурно, понастрана од Старо Желино имало издвоено Поново маало кое го сметале како Ново Желино. Со територијалниот развој Старо и Ново Желино, односно двете маала се соединиле и настанало денешното Желино.

Дреноец

Било средновековно село кое се споменува во Хилендарската грамота од 1348 година. Со Грамотата како замена на селата Гари (Гајре) Лесковјани, Вруток и Крпене на Хилендар биле подарени селата: Дреноец, Избици и Волковија⁸. Освен овој запис Дреноец како село повеќе не се споменува во ни една грамота, ниту пак во турските документи. Од таму можеме да извлечеме заклучок дека селото било многу мало и било раселено пред турскиот попис на селата. Како исчезнато село Р. Груиќ мислел (напишал) дека Дреноец се наоѓало на Шарпланинската падина над Тетово⁹.

Иако селото било рано раселено, името на местото каде што се наоѓал Дреноец останало во предание да се пренесува до денес но како топоним. Тоа место се наоѓа во подножјето на Шар

⁷ С. Новаковиќ, Законски споменици српских држава средњег века. Београд, 1912, 658; Л. Славева, Грамоти... 133/34.

⁸ Л. Славева, Грамоти... 134.

⁹ Р. Груиќ, Полошко-тетовска епархија и манастир Лешак. ГСНД XII Скопје, 1933, 48.

Планина, меѓу Тетово и селото Порој, во атарот на селото Лавце¹⁰. Сè до некаде 1960 година на овој простор биле тетовските лозја со голем број мали куќички налик на викендици. Со механички прилив на население, со цел да биде поблиску до градот Тетово на овој простор се изгради голема дива населба со улици, водовод, електрификација, верски објекти, снабдувачки продавници, услужно занаетчиство и др. Така, населбата од југозапад се соедини со Тетово од северната страна со селото Порој, и го доби името Населба Дреноец, име на малото раселено средновековно село.

Храштани

Ова село со Грамотата на крал Душан 1343 година, со сиот атар и воденицата било подарено на Хтетовскиот манастир Св. Богородица. Пет години подоцна во 1348 година, истиот дарител го подарил на Хилендарскиот манастир¹¹. Според редоследот на подароците по Тетово е Храштани, па Гајре. Р. Грујиќ ова село го лоцира на Шарпланинската падина меѓу селата Гајре и Селце¹². Овие две села се наоѓаат на бреговите лево и десно од Пена, високо над речното корито. Од безбедносни причини (поплави) ако селото било тука, морало да биде повисоко, а споменатата воденица би била на речното дно на реката.

Во турските документи не се споменува дали е сочуван топоним од ова село би било потребно теренско истражување.

Избици

Ова село се споменува само еднаш и тоа во Хилендарската грамота од 1348 година¹³ со која цар Душан меѓу другите села на Хилендар го подарил и селото Избици. Од споменатите села, денес село со име Избици во Полог нема, ниту пак е познат топоним, со

¹⁰ И. Петрушевски; Н. Петрушевска, Зборовник на топоними во североисточниот дел од Долни Полог. Скопје, 1999, 62.

¹¹ Л. Славева, Грамоти... 131.

¹² Р. Грујиќ, Полошко... 48.

¹³ Л. Славева, Грамоти... 134.

ова или слично име кое би го одредило приближно локалитетот. Можеби во некој селски атар има микротопоним со вакво име, за што е потребно теренско истражување. Од големиот број на селишта во Полог, сигурно на едно од нив се наоѓало селото Избици. Бидејќи селото не се споменува во турските документи од 15 и 16 век, постои можност тоа да е раселено при крајот на 14 или почетокот на 15 век.

ДЕЈАНИ ВО ГРАМОТИТЕ
НА СРПСКИТЕ ОСВОЈУВАЧИ
И ТУРСКИТЕ ДОКУМЕНТИ

Упоменати су ови селски насељеници у Грамоти од 1343. године, али се не знају њихова имена. У Грамоти од 1348. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1452/53. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1467/68. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1568/69. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1746. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1747. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1748. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1749. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1750. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1751. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1752. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1753. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1754. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1755. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1756. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1757. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1758. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1759. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1760. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1761. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1762. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1763. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1764. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1765. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1766. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1767. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1768. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1769. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1770. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1771. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1772. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1773. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1774. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1775. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1776. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1777. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1778. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1779. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1780. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1781. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1782. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1783. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1784. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1785. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1786. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1787. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1788. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1789. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1790. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1791. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1792. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1793. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1794. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1795. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1796. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1797. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1798. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1799. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице. У Грамоти од 1800. године, истој дарителској, поменути су селски насељеници у селу Горно и Дољно Хвалнице.

Храштане

Ова село по Грамотата на краљ Душан 1343. године, со светог атар и воденицата било подарено на Хгетовскиот манастир Св. Богородица. Пет година подоцна во 1348. година, истиот дарител го подарил на Хгелендарскиот манастир¹. Според редоследот на подароците по Тетово е Храштане, па Гајре, Р. Гршик ова село го подарил на Шериланинската падина меѓу селата Гајре и Селце². Овие две села се наоѓаат на бреговите лево и десно од Пенд, аплива над речното корито. Од безбедности причини (поплави) или селото било тука, морало да биде повисоко, а својонавната воденица би била на речното дно на реката.

Во турските документи не се споменува дали е сочувван трајниот од овој село би било потребно теренско истражување.

Изица

Ова село се споменува само еднаш и тоа во Хгелендарската грамота од 1348. година³ со која цар Душан меѓу другите села на Државата подарил и селото Изица. Од селото пак е село, денес село се јавува во Долно Криво, илту пак е подластичкиот, со

¹ В. Поповиќ, Р. Поповиќ, Зборник на трајниот војвојство и историја на Државата, Скопје, 1950, 62.

² Д. Милошевиќ, Грмота, 111.

³ Р. Поповиќ, Државата, 98.

⁴ В. Поповиќ, Грмота, 111.

Горно и Дољно Хвалнице

Селото Хвалнице за прв пат се споменува во Грамотата за Хгетовскиот манастир 1343. година и тоа како Хвалница. Потоа во турските документи од 15 и 16 век се споменуваат две села со исто име, но едниот е Горно Хвалнице, а другиот Дољно Хвалнице.

ИСЧЕЗНАТИ СЕЛСКИ НАСЕЛБИ ЗАБЕЛЕЖАНИ ВО ГРАМОТИТЕ НА СРПСКИТЕ ОСВОЈУВАЧИ И ТУРСКИТЕ ДОКУМЕНТИ

Првото село со Грамотата на краљ Душан 1343. година, со светог атар и воденицата било подарено на Хгетовскиот манастир од 1343. година. Еднаш се споменува село Хвалница од кое 13 од селото апелелниот Варвара го подарил на Хгетовскиот манастир кога тој замонашил⁴. Овој податок се однесува на селото Дољно или Старо Хвалнице.

Во турските документи од 1452/53. година се споменуваат две села. Едниот е со име Хвалнице и се однесува на Дољно или Старо Хвалнице. Тоа имало 29 семејства и воденица⁵. Второто село било со име Горно Хвалнице, имало 14 семејства и две воденици⁶. Во турските документи од 1467/68. година селото Хвалнице исто се однесувало на Дољно или Старо Хвалница имало 12 семејства и една воденица⁷. Второто село било со името Горно Хвалнице и имало 30 семејства и воденица⁸. Во турските документи од 1568/69. година селата со име Хвалнице и Горно Хвалнице не се споменува, па се добиле апелелот дена двете села се раселени. Меѓутоа, во некои пописи на селата се забележани три села со името Калиште, Горно Калиште и Дољно Калиште. Првото име на селото од овој попис, се однесува на Шериланинското село Калиште кое село и денес постои, над селото Смажков. Додека селата со определениците Горно и Дољно

¹ Д. Милошевиќ, Грамота, 111 и други документи, трајно во манастирите и архиви во Државната област и апелелите манастир. Споменување за српскохвалница и пописите историја на Македонија, Том III Скопје, 1940, 302.

² Турски документи за историјата на македонскиот народ. Скопје, 1974, 41.

³ Исто, 44.

⁴ Турски документи за историјата на македонскиот народ. Скопје, 1974, 367.

⁵ Исто, 361.

Горно и Долно Хвалише

Селото Хвалише за прв пат се споменува во Грамотата за Хтетовскиот манастир 1343 година и тоа како Хвалиша. Потоа во турските документи од 15 и 16 век се споменуваат две села со исто име, но едното е Горно а другото Долно. За постоење на Горно и Долно Хвалише, сочувано е и предание кај месното население. Двете села ги снашло иста судбина, да се раселат. Во понатамошното излагање ќе дадеме историско-хронолошки приказ за судбината на двете села.

Првиот запис го имаме во Грамотата за Хтетовскиот манастир од 1343 година. Во неа се споменува село Хвалиша од кое 1/7 од селото властелинот Варнава го подарил на Хтетовскиот манастир кога тој се замонашил¹⁴. Овој податок се однесува за селото Долно или Старо Хвалише.

Во турските документи од 1452/53 година се споменуваат две села. Едното е со име Хвалиште и се однесува на Долно или Старо Хвалише. Тоа имало 29 семејства и воденици¹⁵. Второто село било со име Горно Хвалиште, имало 14 семејства и две воденици¹⁶. Во турските документи од 1467/68 година селото Хвалиште што се однесувало на Долно или Стара Хвалиша имало 33 семејства и една воденица¹⁷. Второто село било со името Горно Хвалиште и имало 30 семејства и воденици¹⁸. Во турските документи од 1568/69 година села со име Хвалиште и Горно Хвалиште не се споменува, па се добива впечаток дека двете села се раселени. Меѓутоа, во истите пописи на селата се забележани три села со името Калиште, Горно Калиште и Долно Калиште. Првото име на селото од овој попис, се однесува на Шарпланинското село Калиште кое село и денес постои, над селото Самоков. Додека селата со определениците Горно и Долно

¹⁴ Л. Славева, Грамоти, записи и друга документарна граѓа на манастирите и црквите во Полошката област и соседните краеви. Споменици за средновековната и поновата историја на Македонија. Том III. Скопје, 1980, 303.

¹⁵ Турски документи за историјата на македонскиот народ. Опширни пописни дефтери од XV век. Тетовски вилает 1452/53 година. Скопје 1976, 49.

¹⁶ Исто, 44

¹⁷ Турски документи за историјата на македонскиот народ. Опширен пописен дефтер. №4 (1467-1468). Скопје, 1971, 367.

¹⁸ Исто, 361.

Калиште се однесуваат на Горно и Долно Хвалиште. Грешката е настаната при расчистување и транслитерација на почетните арапски букви, правејќи замена од Хв со К, па се прочитало Калиште наместо Хвалиште кои имиња се многу слични. Потоа во пописите Горно Калиште што е во пописот под бр.42 имало чифлиг, а во Долно Калиште што е под бр.98, имало 7 чифлига¹⁹. Овие податоци се совпаѓаат со локацијата на двете раселени села што биле во рамничарскиот дел на Полог каде што имало чифлизи.

Горно Хвалише

Според истражувањата на Ј. Трифуноски во 1949 година, и според преданијата сочувани до денес селото Хвалише (2008), се наоѓало на 3 км западно од селото Стенче во рамничарскиот дел на Полог и лево од Вардар²⁰. На Вардар се наоѓале водениците споменати во турските документи. Низ селото поминувал средновековниот пат наречен Скопски пат кој одел од Скопје низ Полог, преку Дебар за Драч²¹. Во селото имало две цркви, двете посветени на Св. Атанасиј, кој воедно бил и патрон на селото. Во селото имало чифлиг на кого работеле селаните. Чифлигот и селото опстојувале сè до 1870 година кога чифлигсајбите му го распродаде целиот имот на жителите од околните села. Немајќи каде да работат жителите на Горно Хвалише се раселиле. Трифуноски од ова село открил родови во: Стенче, Тумчевиште, Тетово, Радиовце, Врапчиште и Волковија²². Така ова село станало селиште на кој локалитет денес се откриваат гробови и сидови од раселеното село.

Долно Хвалише

Се наоѓало на 15 минути одење источно од денешното Фалише, на местото наречено Тумба. Покрај селото поминувал споменатиот средновековен пат Скопје-Драч. Во селото имало

¹⁹ Турски документи за историјата на македонскиот народ. Опширен пописен дефтер за Скопскиот Санџак од 1568/69 година, Том VI, Кн.1. Скопје, 1984, 287 бр. 42 и 335 бр.98.

²⁰ Ј. Трифуноски, Села кои сега не постојат во Полог ГЗФФ. Кн.2. Скопје, 1949, 155.

²¹ Исто, 155.

²² Исто, 157.

анови во кои престојувале карваните на трговците. Покрај селото или меѓу раселеното село и денешното село се до некаде 1900 година течела тетовската река Пена. При еден силен пороен дожд, со помош на селаните пренасочена е водата кон Сараќино и така го создала денешното корито. По предание во селото имало манастир, но не знаат на кој светител бил посветен.

Мојот соговорник Димче Николоски (83 години 2008) ми го раскажа податокот што му го раскажал Тетовскиот свештеник Русе. На една црковна книга што се наоѓала во тетовската црква Св. Кирил и Методиј го имало запишано следното: "Во 1763 година во Фалише имало заклано многу фалишани од дебрани". Настанот до денес е непознат за историјата на Полог. Истиот соговорник ми раскажа дека на денешните селски гробишта, кои биле гробишта и на Старото Хвалише, се уште има сочувано повеќе стари нераскопани гробови од Старото Фалише. Раскопувајќи неколку гробови во нив биле откриени повеќе скелети во еден гроб во вертикална положба, во друг гроб обезглавени скелети, во трет повеќе од 20 черепи²³. Овие податоци го потврдуваат записот за масовното колење или живо закопување на жителите од Старо Хвалише. Дел од преживеаните се разбегале. Раскажувачот Димче ми го раскажа и следното: "Веднаш по 1952 година, продавајќи пиперки во Заечар (Србија) му се претставил некој непознат човек, раскажувајќи му дека неговите претци во Заечар се доселиле од Тетовското село Фалише". Со ова уште еднаш се потврдува раселувањето и настанот од 1763 година што го снашло ова село. Размислувајќи за масовниот колеж, причината би можела да биде следна. Кога дебраните започнале по кој знае кој пат да го пљачкосуваат селото и да вршат насилија, Фалишаните организирано се бранеле, меѓутоа, насилниците-дебрани биле наоружани и Фалишаните биле совладани, за спротивставената одбрана одмазнички го масакрирале населението на Фалише. Потоа Долно Хвалише постанало пусто селиште. За пакостите и насилствата на дебрани, се потврдува и од преданието што го

²³ Се уште има гробови кои не се раскопани.

забележал Ј. Трифуноски 1948 година, предание за дебраните што правеле насилства и во селото Милетино.

Денешното село Фалише е понова населба, настаната некаде во средината на 19 век.²⁴ Првите доселеници и некои по нив, биле од областа на Порече. Поновите доселеници се доселувале од полошките села. Сите се населувале на денешниот простор од селото и работеле на веќе постоечкиот турски чифлиг. Од околните селани и чифлигсајбиите им било раскажано преданието дека на местото Тумба, што се наоѓа во непосредна близина некогаш било селото Долно Хвалише. Формирајќи ја новата населба, доселените и го дале името од старата населба Фалише без додавката Долно. Раселеното Долно Хвалише го нарекле Старо Фалише. Преданието за Старо Фалише се пренесува и денес на помладите генерации.

Крушице

При антропогеографските истражувања од страна на Ј. Трифуноски, му било раскажано дека на 1,5 км јужно од селото Долно Седларце има место и извор што се вика Крушојца. Потоа на истиот локалитет, селаните при обработка на земјиштето наидуваале на остатоци од раселена населба. По името на топонимот, се открива дека и раселеното село Крушице било тука. Дека постоело село Крушице ни потврдува и турската тапија од 1795 година на Реџеп-паша од Тетово со која на Тетовското теќе увакуфил три парцели во Полошкото село Крушојца.²⁵

Интересно е тоа што името Крушице се споменува и во Грамотата на цар Душан од 1348 година со која селото Млачице го подарува на Хилендар. Тука се опишува подарениот имот кој се наоѓал на просторот над Млачице од свиокот до патот што води кон Лешок и Крушице и до реката Хтетова²⁶. Веројатно еден крак од патот се двоел, и одел за Крушице, а другиот продолжувал за Лешок.

²⁴ Ј. Трифуноски, Полог. Антропогеографска проучувања. Београд, 1976, 430.

²⁵ Ј. Трифуноски. Села... 166.

²⁶ Л. Славева, Грамоти... 303.

Според овој опис каде се наведува дека патот одел и за Крушице можеме да се определиме дека топонимот Крушојца кај Долно Седларце може да се однесува за раселеното село Крушице, кое од селото Сараќино, односно Млачице е оддалечено помалку од 10 км.

Бидејќи Крушојца се споменува во тапијата на Реџеп-паша 1795 година²⁷, селото Крушице е раселено во 19 век. Нема сочувано предание во Долно Седларце или во некое друго село на некој род да потекнувал од раселеното село Крушице. Постои можност родовите да се иселиле некаде подалеку или не дошло до средба со овие селски родови, а постои можност и преданието да е прекинато.

Млаки

Млаки било мало денес раселено село за кое на Трифуноски му раскажувале родовите Веселкои и Русиної населени во Челопек, дека биле доселени од Млаки²⁸. По нивното кажување ова мало село се наоѓало југоисточно од Челопек. Што се потврдува и со топонимот Млаки кој се наоѓа тука. На овој локалитет е пронајден варовников аголен камен од старо античка градба²⁹. Бидејќи било мало од неколку семејства, не можеле да се одбранат од честите насилства и грабежи, па биле приморани да го напуштат селото и да се населат во најблиското село Челопек и така го сочувале и имотот. Бидејќи преданието кај овие два рода не било заборавено, нивните претци селото Млаки го напуштиле некаде во почетокот или средината на 19 век.

Во турските документи село со име Млаки нема забележано. Во документите од 1568/69 година има забележано дел од Челопек^{30a} со 4 семејства што може да биде маало на Челопек, па постои можност овој дел на Челопек да се однесувал на денес раселеното село Млаки.

²⁷ Ј. Трифуноски. Села... 166.

²⁸ Ј. Трифуноски, Полог... 416.

²⁹ В. Лилчиќ, Македонскиот камен за боговите, Христијаните и за животот по животот. I Том. Скопје, 2001, 451.

^{30a} Турски... 1568/69, 370 бр.143.

Поточане

Селото Поточане за прв пат се споменува во Грамотата на Стефан Дечански, од 1326 година со која на Призренската епископија од Горни Полог е подарена црквата Св. Врачи од селото Поточане со сиот нејзин имот³⁰. Во Хтетовската и Хилендарската грамота, селото Поточе не се споменува. Но, затоа, се споменува во турските документи од 15 и 16 век. Во пописот од 1452/53 година селото имало 20 семејства и било тимар (имот) на Милутин, слуга на Иса-бег³¹. Во катастарскиот попис на Иса-бег Исаковиќ од 1455 година селото е забележано како Боточани што се однесува на Поточане, пак со 20 семејства³². Во 1467/68 година селото имало 43 семејства и воденица³³, од што произлегува дека низ селото течела река, а во 1568/69 година Поточане имало 11 семејства³⁴.

Денес село со вакво име во Полог не постои. Меѓутоа, Трифуноски во 1948 година, истражувајќи го Полог открил дека меѓу селата Сенокос и Градец, во една зарамнета фосилна речна долина се наоѓало раселеното село Поточане. На истиот локалитет има сочувано топоним Поточане. Потоа жителите на соседното село Сенокос при обработка на земјиштето на локалитетот од раселеното село ги откриле темелите од разурнатата црква Св. Врачи³⁵. Понатака истражувајќи го населението, во Тетово му раскажувале дека еден работник во белградската железничка ложилница потекнува од полошкото село Поточане. Потоа, исламизираниот род Одол од селото Градец потекнува од соседното раселено село Поточане.

Од последните два податока, можеме да извлечеме заклучок дека селото е раселено при крајот на 18 или почетокот на 19 век.

³⁰ Л. Славева, Грамоти... 259.

³¹ Турски... 1452/53, 72.

³² Н. Šabanović, Krajište Isa-bega Ishakovića, Zbirni katastarski popis iz 1455 godine. Sarajevo, 1967, 76.

³³ Турски... 1467/68, 374.

³⁴ Турски... 1568/69, 317, бр.74.

³⁵ Ј. Трифуноски, Села... 161/62.

Смрдешце

Смрдешце било старо средновековно село кое се наоѓало на Сува Гора, источно и над селото Волковија, меѓу топонимите Голем Присој и Тумба. На локалитетот од раселеното село каде се уште стоеле некогашните селски бунари, жителите на Волковија на локалитеот подигнале бачила.

За прв пат селото се споменува во Грамотата на крал Милутин од 1300 година со името Смрдешце. Со оваа грамота селото било подарено на Скопскиот манастир Св. Горг³⁶. Потоа, Смрдешце со името Исмрдашнчш се споменува во турските документи од 1452/53 година со 31 семејство, од кои едно било на свештеник³⁷. Во пописот на селата кои му припаѓале на Исак-бег во 1455 година, селото Смрдешце е забележано со името Исмрдешче и пак со 31 семејство³⁸. Во пописите од 1467/68 година е со името Исмрдашнча а со 38 семејства³⁹, а во пописот од 1568/69 година не е дадена турската форма на името, а селото имало 43 семејства⁴⁰.

Населението се занимавало со сточарство и подготовка на огревно и градежно дрво. Во селото имало црква, а со вода се снабдувало од неколкуте бунари, од кои еден никогаш не пресушувал.⁴¹

Според преданијата што ги забележал Ѓорче Петров⁴², селото често пати било напаѓано и ограбувано од некој разбојник со прекар Сугаре од Поречкото село Требовле. Неможејќи да се заштитат и одбранат од дружината на овој насилник, жителите на ова село околу средината на 19 век целосно се иселиле и селото останало како пусто Селиште. Трифуноски дошол до сознание дека од ова село, иселеници има во: Волковија, Тетово, Скопје, Белград и во други непознати места.⁴³

³⁶ Н. Šabanović, Krajište... 91 фус. 38.

³⁷ Турски... 1452/53, 124.

³⁸ Н. Šabanović, Krajište... 91.

³⁹ Турски... 1467/68... 346.

⁴⁰ Турски... 1568/69... 328, бр.88.

⁴¹ Ј. Трифуноски, Села... 157.

⁴² Ѓ. Петров, Материјали по изучувањето на Македонија. Софија, 1896, 57/58.

⁴³ Ј. Трифуноски, Села... 157.

Од изнесеното можеме да извлечеме заклучок, дека селото било средновековно и се среќава со името Смрдешче, Исмрдашчш, Исмрдешче. Бројот на семејствата се движел меѓу 30 и 40. Како село се раселило во средината на 19 век и денес не постои во Полог.

1. Трпезишка Села, катане на Полог, Голем Брдо, Општина Полог, Македонија, 1971, стр. 107.
2. Трпезишка Села, катане на Полог, Голем Брдо, Општина Полог, Македонија, 1971, стр. 107.
3. Трпезишка Села, катане на Полог, Голем Брдо, Општина Полог, Македонија, 1971, стр. 107.
4. Трпезишка Села, катане на Полог, Голем Брдо, Општина Полог, Македонија, 1971, стр. 107.
5. Трпезишка Села, катане на Полог, Голем Брдо, Општина Полог, Македонија, 1971, стр. 107.
6. Трпезишка Села, катане на Полог, Голем Брдо, Општина Полог, Македонија, 1971, стр. 107.
7. Трпезишка Села, катане на Полог, Голем Брдо, Општина Полог, Македонија, 1971, стр. 107.
8. Трпезишка Села, катане на Полог, Голем Брдо, Општина Полог, Македонија, 1971, стр. 107.
9. Трпезишка Села, катане на Полог, Голем Брдо, Општина Полог, Македонија, 1971, стр. 107.
10. Трпезишка Села, катане на Полог, Голем Брдо, Општина Полог, Македонија, 1971, стр. 107.

Моравце или Мала Вратница
 Селото се раселило во непосредна близина на селото Вратница. Тоа се наоѓало на околу 800 метри западно на селото Вратница, на една зарамнети тераса на Шар Планина, каде имало ридина. Според преданието, неколку рода во Вратница потекнуваат од раселеното село Моравце. Врблјак се викаат по родовските стебла се разоткриваат тие, а и останилите неколку рода Моравце го напуштиле за време на Австро-турската војна во 1690 година што се совпаѓа со преданието дека селото се раселило за време на некаква војна. Поатака оние родови растајувале и постојат од Моравце се иселиле во Кочово. Потоа повторно се вратиле, но сепак се иселиле во Вратница, но што и Вратница го добила името. Меѓутоа, името Вратница се споменува во средината на 15 век.

**ИСЧЕЗНАТИ СЕЛСКИ НАСЕЛБИ
 ЗАБЕЛЕЖАНИ ВО ТУРСКИТЕ ДОКУМЕНТИ**

Во турските документи се забележани неколку села во Полог, кои денес не постојат. Едно од нив е Моравце. Моравце се споменува во турските документи во средината на 15 век. Моравце се наоѓало на околу 800 метри западно на селото Вратница, на една зарамнети тераса на Шар Планина, каде имало ридина. Според преданието, неколку рода во Вратница потекнуваат од раселеното село Моравце. Врблјак се викаат по родовските стебла се разоткриваат тие, а и останилите неколку рода Моравце го напуштиле за време на Австро-турската војна во 1690 година што се совпаѓа со преданието дека селото се раселило за време на некаква војна. Поатака оние родови растајувале и постојат од Моравце се иселиле во Кочово. Потоа повторно се вратиле, но сепак се иселиле во Вратница, но што и Вратница го добила името. Меѓутоа, името Вратница се споменува во средината на 15 век.

Мало Јездарце или Големо
 Раселеното село се наоѓало на една зарамнети тераса на Шар Планина, каде имало ридина. Според преданието, неколку рода во Вратница потекнуваат од раселеното село Моравце. Врблјак се викаат по родовските стебла се разоткриваат тие, а и останилите неколку рода Моравце го напуштиле за време на Австро-турската војна во 1690 година што се совпаѓа со преданието дека селото се раселило за време на некаква војна. Поатака оние родови растајувале и постојат од Моравце се иселиле во Кочово. Потоа повторно се вратиле, но сепак се иселиле во Вратница, но што и Вратница го добила името. Меѓутоа, името Вратница се споменува во средината на 15 век.

1. Трпезишка Села, катане на Полог, Голем Брдо, Општина Полог, Македонија, 1971, стр. 107.
2. Трпезишка Села, катане на Полог, Голем Брдо, Општина Полог, Македонија, 1971, стр. 107.
3. Трпезишка Села, катане на Полог, Голем Брдо, Општина Полог, Македонија, 1971, стр. 107.
4. Трпезишка Села, катане на Полог, Голем Брдо, Општина Полог, Македонија, 1971, стр. 107.
5. Трпезишка Села, катане на Полог, Голем Брдо, Општина Полог, Македонија, 1971, стр. 107.
6. Трпезишка Села, катане на Полог, Голем Брдо, Општина Полог, Македонија, 1971, стр. 107.
7. Трпезишка Села, катане на Полог, Голем Брдо, Општина Полог, Македонија, 1971, стр. 107.
8. Трпезишка Села, катане на Полог, Голем Брдо, Општина Полог, Македонија, 1971, стр. 107.
9. Трпезишка Села, катане на Полог, Голем Брдо, Општина Полог, Македонија, 1971, стр. 107.
10. Трпезишка Села, катане на Полог, Голем Брдо, Општина Полог, Македонија, 1971, стр. 107.

Моравце или Мала Вратница

Селиште на раселено село во непосредна близина на селото Вратница. Тоа се наоѓало на околу 800 метри западно од селото Вратница, на една зарамнета површина на Шарпланинската падина. Според преданието, неколку рода во Вратница потекнуваат од раселеното село Моравце. Враќајќи се наназад по родовските стебла се разоткриваат тие, а и останатите неколку рода, Моравце го напуштиле за време на Австро-турската војна во 1690 година што се совпаѓа со преданието дека селото се раселило за време на некоја војна⁴⁴. Понатака овие родови раскажувале наводно првин од Моравце се иселиле во Косово. Потоа повторно се вратиле, но сега се населиле во Вратница, по што и Вратница го добила името. Меѓутоа, името Вратница се споменува во средината на 15 век⁴⁵, далеку пред Австро-турската војна, односно пред да биде раселено Моравце. Во турските документи од 1568/69 година селото Моравце не се споменува. Повеќе од сигурно турските попишувачи, поради близкоста на Моравце со Вратница го сметале за маало на Вратница и го запишале како Мала Вратница⁴⁶, па ова име се однесува на денес раселеното село Моравце. Денес локалитетот на Моравце е поделено на Горно и Долно Моравце. Кај вратничаните нема предание дека имало село Горно и Долно Моравце, а се убедени дека раселеното село се викало Моравце. Во турските документи никаде не се споменува село Моравце.

Мало Једварце или Гиновци

Раселеното село се наоѓало на една зарамнета тераса на падината од Шар Планина, југозападно од селото Једоарце на иста надморска височина. Меѓу себе разделени со дол. На местото има остатоци од раселена населба. Једоарчани локалитетот го викаат

⁴⁴ Ј. Трифуноски, Села кои сега не постојат во ПOLOG, Годишен зборник на филозофскиот факултет на универзитетот во Скопје. Историско-филолошки оддел. Кн. 2. Скопје, 1949, 164/65.

⁴⁵ Турски документи за историјата за македонскиот народ. Опширен пописен дефтер № 4 (1467-1468). Скопје, 1971, 348.

⁴⁶ Турски документи за историјата на македонскиот народ. Опширен пописен дефтер за Скопскиот Санџак од 1568-69 година. Том VI, кн. I. Скопје, 1984, 383, бр. 165.

Гиновци и Селиште. Селото се споменува во сите турски документи од 15 и 16 век. Со името Мало Једварце. Интересни се првите пописи од 1452/53 година во кои се споменуваат синовите на Гин: Гин, Иван и Дујко, потоа следат семејствата на Божидар син на Пешо и Тодор син на Трајко⁴⁷. Од името на првото семејство Гин син на Гин, повеќе од сигурно е оснивач на селото, затоа и једоарчаните локалитетот го викаат Гиновци како што кажуваат и раселеното село така се викало. Предание кое се пренесува до денес повеќе од 550 години.

Во пописите на Иса-бег Исаковиќ од 1455 година Мало Једварце имало 5 семејства⁴⁸, во пописот од 1467/68 година Мало Једварце имало 4 семејства⁴⁹, а во 1568/69 година селото имало 10 семејства⁵⁰.

Кога селото се раселило не е познато. Во Једоарце 1964 година ми ја раскажаа следната легенда: "Во турско време дошла турската војска и со шаторите се сместиле во Једоаречка Јурија, месноста која се наоѓа под селото. Утредента имале намера да им ја менуваат вероисповеста на сите села. Жителите на Гиновци ноќта организирано го напуштиле селото и се населиле пред Крива Паланка, создавајќи ново село со истото име Гиновци. За среќа на другите села, ноќта пашата на турската војска умрел и така православните верници во овие села се спасиле да не станат торбешии-муслимани".

Прце

Меѓу исчезнатите села во Полог, спаѓа и селото Прце, што го регистрирал Ј. Трифуноски. Селото се наоѓало покрај сегашниот пат Тетово-Гостивар. Тоа му го раскажале иселените родови од Прце населени во Теново: Ѓорѓиовци, Новаковци, Влкановци, Атлевци и Јовановци. И не само тоа туку доселените родови го создале селото Теново⁵¹. Тоа е чисто измислена легенда,

⁴⁷ Турски, документи за историјата на македонскиот народ. Опширен пописен дефтер од XV век. Тетовски вилает од 1452/53 година. Скопје, 1976, 68.

⁴⁸ Н. Šabanović, Krajište Isa-bega Ishakovića. Zbirni katastarski popis iz 1455 godine. Sarajevo, 1964, 75.

⁴⁹ Турски... 1467/68, ...317.

⁵⁰ Турски... 1568/69, 334 бр.96.

⁵¹ Ј. Трифуноски, Села... 168.

од следните причини. Селото Теново е регистрирано во турските пописи од 14 и 15 век, податоци што се постари од времето кога е раселено Прце. Второ, во турските пописи на селата од 14 и 15 век селото Прце не е регистрирано. Меѓутоа, во пописот од 1568/69 година направена е замена на името Прце со Првце бидејќи имињата се многу слични. Ова село и денес постои и се наоѓа на Шарпланинската падина над селото Одри. Набљудувано географски селото Првце е планинско село со ограничена обработлива површина, тешко пристапно, со еден збор село со отежнати услови за живеење, а задолжените даноци во турските документи се даноци од село што е во рамничарски предел. Затоа сум на мислење дека името Првце од овие документи повеќе би се однесувало на Прце отколку на Првце. Во тој случај, според пописот селото имало 22 семејства, а сегашното село Првце не било попишано или тогаш не постоело, односно тоа е создадено подоцна⁵², затоа во попишаните дефтери не се регистрирани двете села.

Трмчиште

Село со вакво име во пишаните документи, односно во грамотите и турските дефтери никаде не се споменува, туку се споменува во една турска пресуда од 1461/62 година со која била увакуфена нива од Мехмед бег од Тетово, што се наоѓала во атарот на селото Трмчиште и се граничела со атарите на селата Фалише и Сараќино и допирала до Желинскиот мост и реката Вардар.⁵³

Бидејќи денес село со име Трмчиште - пчеларник во Полог нема, па според дадениот опис на нивата, ова село би требало да се бара меѓу селата Сараќино, Фалише и реката Вардар. Барајќи го ова село, од жителите на Фалише го дознавме следното. На просторот меѓу Јакуповиот Бунар и селските Фалишки гробишта, при орање на земјиштето се откриени остатоци од куќи и гробови. Од дадениот опис на нивите на Мехмед-бег, Трмчиште би се лоцирало на ова место. Во прилог на ова ние и името на топонимот

⁵² Турски... 1568/69... 314 бр.70.

⁵³ Ј. Трифуноски, Полог, антропогеографска проучавања. Београд, 1976, 432 и 434.

од овој простор што се вика Трмчиште, име на раселеното село, кое мештаните не го знаат, но во предание името се пренесува како топоним.

Би сакале да напоменеме дека во рамничарскиот дел на селото Туденце, кое е во подножјето на планината Жеден има место - топоним Трмка - пчела, што не е исто со името Трмчиште - пчеларник. Меѓутоа, според споменатата судска пресуда, соседни села на Трмчиште биле Фалише, Сараќино и Желинскиот мост, не би ја прифатиле претпоставката дека селото Трмчиште се наоѓало во сегашниот атар на селото Туденце, бидејќи Туденце се наоѓа североисточно од селото Сиричко што е на спротивната страна од Фалише.

Интересно е тоа што во турските пописни дефтери од 15 и 16 век ова село не се споменува, а познато ни е дека во дефтерите ги има забележано речиси сите села, па дури тие да биле од две три семејства. Постои можност селото Трмчиште да имало некое постаро име, па да е запишано така, а нам ни е непознато, и можеме да претпоставиме дека тоа е некое друго исчезнато село.

Калуѓере

Во Полог постоело село Калуѓере кое е запишано во турските документи од 1467/68 година со 27 семејства⁵⁴, кое е вклучено во Скопската нахија. Денес село со вакво име во Полог нема. Меѓутоа, во осум Полошки села застапен е топонимот кој во основата го носи името калуѓер, па сега е дискутабилно, дали некој од овие локалитети се однесуваат на село, манастир, црква или пак живеалиште на калуѓери-монаси. За да го откриеме локалитетот на селото опишано во турските документи ќе ги опишеме сите осум локалитети со името калуѓер.

Во селото **Рогачево**, кое се наоѓа во подножјето на врвот Љуботен, над селото постои место со име Калуѓер. Со текот на времето, со атмосферските ерозивни наноси, местото од рамничарско добило благо-риден изглед. Според преданието

⁵⁴ Турски... 1467/68... 481.

забележано 1891 година од тетовскиот учител А. Стојанов⁵⁵ и 1949 година забележано од Ј. Трифуноски⁵⁶, на овој локалитет имало манастир посветен на Св. Илија. Манастирот веројатно бил разурнат во време на Австро-турската војна 1689 година, кога Турците ги уривале манастирите и црквите⁵⁷. Бидејќи во манастирот живееле калуѓери, кај месното население останало во предание местото да се вика Калуѓер. Во 1893 година на истиот локалитет изградена е мала црквичка. Од времето кога постоел манастирот се уште стојат стари дабови стебла. На истиот локалитет се уште е активен извор со вода. Од изнесениот опис можеме да заклучиме дека на овој локалитет не се наоѓало селото Калуѓере опишано во турските документи.

Во селото **Вратница** на оддалеченост од 200-300 метри од селската црква Св. Петка има место со зарамнета површина кое се вика Калуѓере. Анализирајќи ги податоците од турските документи за селото Калуѓере кое имало 27 семејства, меѓу другите даноци селото имало данок за костени и половина данок за работа на воденица⁵⁸. Токму овие податоци не наведуваат селото Калуѓере од турските документи да го лоцираме тука. Во непосредна близина тече Вратничка Река на која имало воденица и второ на овој локалитет и пошироката околина и денес во изобилие се застапени костеновите стебла. Зошто овој локалитет се вика Калуѓере одговорот би бил следен. Во селото покрај другите жители, живееле и калуѓери кои служеле на црквата посветена на Константин и Елена кое се наоѓала под селото во рамничарскиот дел.⁵⁹

Во атарот на селото **Јелошник**, високо на Шарпланинската падина, постоела пештерска црква и мал манастир посветен на Св. Благовести. Јелошничани овој локалитет го викаат Калуѓер.

⁵⁵ А. Стојанов, преземено од А. Селищев, Полог и его болгарское население. София, 1929, 63.

⁵⁶ Ј. Трифуноски, Полог... 294; И. Петрушевски, Разурнати и неразурнати манастири и цркви во Полог. Скопје, 2007, 73.

⁵⁷ Тетово и Тетовско низ историјата II. Тетово, 1982, 197/98.

⁵⁸ Турски... 1467/68, 481.

⁵⁹ И. Петрушевски, Разурнати... 111.

Името му е дадено по некогашниот калуѓер кој му служел на манастирот.

На Шарпланинската падина, над селото **Брезно** постои место со име Калуѓерец. Денес местото е обраснато со букови и дабови стебла меѓу кои стебла се сочувани остатоци од сидови од куќи на мала населба. Недалеку од овој локалитет постои место кое брезјани го викаат Селиште, со остатоци од разурната црква посветена на Св. Илија. Во предание, кај веќе иселените брезјани, се пренесува дека во местото Калуѓерец живееле калуѓери кои своите верски обреди ги обавувале во црквата Св. Илија.⁶⁰ Ова предание можеме да го прифатиме и како точно дека Калуѓере било живеалиште на монаси, а не дека било село.

Место со име Калуѓере се наоѓа и во селото **Урвич** на Шарпланинската падина.⁶¹

Недалеку од Гостиварското село Дебреше, се наоѓало селото **Ропак**. Поради близкоста, административно Ропак е вклучено во Дебреше. Меѓутоа, во Ропак, кое денес е маало на Дебреше, се наоѓа топоним Калуѓерица. На ова место имало сочувано гробови и остатоци од разурнат манастир посветен на Св. Јован.⁶² Во тој случај на овој топоним не би требало да го бараме селото Калуѓере. И во селото Горна Баџица има топоним Калуѓерица.⁶³ Но тоа дали се однесува на нашето барано село или е топонимот добиен по калуѓери не ни е познато.

И во селото **Требош** има топоним со име Калуѓеровљане. Меѓутоа, во Требош и неговата околина, како и во целиот рамничарски дел на Полог не е застапен костенот, па овој топоним не би се однесувал на раселеното село Калуѓере, туку на место каде престојувале калуѓери кои служеле во средновековната црква Св. Богородица која била подарена на Призренската епископија.⁶⁴

Од сите изнесени топоними за исчезнатото село Калуѓере би се определил да го лоцирам крај Вратница бидејќи плаќало данок за костени.

⁶⁰ Ј. Савевски, Селото Брезно некогаш и сега. Скопје, 2001, 13.

⁶¹ Ј. Трифуноски, Полог... 386.

⁶² Исто, 248.

⁶³ Исто, 200.

⁶⁴ И. Петрушевски, Разурнати... 94.

Русино

Ова раселено село се наоѓало јужно од Гостивар, на атарската граница меѓу селата Симница и Церово, на падината од планината Буковиќ. Местото кај што било селото со поголемата околина е рамничарско и со ниви. Каде што било селото има два извора кои селото го напојувале со вода. Од раселеното село имало остатоци од сидови и гробови.⁶⁵ Покрај селото минувал патот од Гостивар за селото Церово.

Во турските документи од 15 век Русино не е забележано. Забележано е во турските документи од 1568/69 година со 18 семејства⁶⁶. Бидејќи во претходните пописи не е забележано постои можност Русино да било забележано под друго поново име, кое нас не ни е познато.

Според преданието што го забележал Трифуноски 1950 година, селото било уништено од Турците пред повеќе од 200 години. Јас би рекол дека селото се раселило 1690 година по Австро-турската војна. Дел од населението се иселило во Војводина со Големата преселба, а дел создале нова населба во близина на денешна Гостиварска Сушица, поточно на денешното место Куќиште. По изминати неколку години и од овде русиновци се преселиле во Сушица.⁶⁷

Во педесеттите години на 20 век имало неколку родови во селото Сушица кои, по предание, знаеле дека нивните претци се доселиле од Русино. Понатака од родовите во Сушица неколку семејства се иселиле во градовите: Софија, Смедерово, Скопје, селото Вруток веројатно и во други населени места.⁶⁸

Бркино

Ова раселено село се наоѓало на планината Буковиќ, јужно од Гостивар, меѓу селата Куново и Србиново.⁶⁹ Во турските

⁶⁵ Ј. Трифуноски, Села... 158.

⁶⁶ Турски 1568/69... 259, бр. 14.

⁶⁷ Ј. Трифуноски, Полог... 206.

⁶⁸ Исто, 207.

⁶⁹ Ј. Трифуноски, Села... 159.

документи од 1468/69 година забележано е со името Брекино и во кичевската нахија. Имало 23 христијански семејства.⁷⁰

По предание раскажано во Куново, Бркино се раселило поради честите насилства кои му биле нанесувани од насилници. Меѓутоа, јас сум на мислење дека тоа се раселило по Австротурската војна 1690 година кога од Полог и Гостиварскиот крај има целосно иселени и други села. Остатоци од раселеното село нема сочувано, но во предание се пренесува името на селото како топоним. Иселениците од ова село се населиле во соседните села Куново и Србиново. Во Куново, Трифуноски забележал 12 рода со потекло од Бркино, додека во Србиново меѓу родовите не е сочувано предание дека некој род се доселил од раселеното село Бркино или пак не сакале да кажат.

Пеклиште или Пепелиште

Раселено село кое се наоѓало југоисточно од Гостивар на Сува Гора кај превојот меѓу селата Трново и Поречкото село Волче.⁷¹ Во турските документи од 1468/69 година има село Пепелиште што е во Кичевската нахија. Расчитувачите на турските документи Методија Соколоски и Александар Стојановски, во фуснотата 34 на стр. 212,⁷² даваат можност Пепелиште да се однесува на раселеното село Пеклиште. Ако го земеме ова како точно, тогаш Пеклиште имало 15 семејства. Селото имало црква на превојот кој го носи името Кафа Киша - Превој Црква.⁷³ Горче Петров во својот труд од 1896 година⁷⁴ забележал дека од црквата се гледале остатоци од сидови и гробови околу неа. Во поблиската околина имало остатоци на сидови од урнати куќи и помошни згради. По предание што го забележал Ј. Трифуноски во селата Куново и Беловиште, Пеклиште целосно било уништено по некоја голема војна, односно по повлекувањето на Австриските војски од Полог 1690 година и повторно навлегување на турските војски од областа на Порече.

⁷⁰ Турски 1468/69... 221.

⁷¹ Ј. Трифуноски, Села... 159.

⁷² Турски 1468/69... 212.

⁷³ Трифуноски, Села... 159.

⁷⁴ Г. Петров, Материали за изучувањето на Македонија. Софија, 1896., 57.

Пеклиште било прво на удар од Полошките села, па сите жители во тој еуфоричен напад на селото биле убиени. Во предание останало само името на селото да се пренесува како топоним од околните села.

Поповиќ

Село со вакво име денес во Полог не постои, а се споменува во турските документи од 1568/69 година и тоа со 15 семејства, 1 вдовица и тројца неженети.⁷⁵ Од овие и од податоците за даноци, не ни даваат никакви поблиски податоци, дури ни за приближно место каде се наоѓало ова село. Напоменуваме, во претходните пописи од 1452, 1455 и 1467/68 година, село со вакво име не се споменува, а се споменуваат во Кичевската нахија. Потоа во седум Полошки села постои топоним Калуѓере. Ако е сменето името, би требало да се очекува, тогаш еден од топонимите Калуѓере,⁷⁶ да се однесува за непознатото село Поповиќ.

Катраница

Некогашно старо село кое се наоѓало северно од селото Пожаране на блага Шарпланинска падина која била погодна за земјоделие и живеење, со неколку околни извори. Северно од селото имало црква посветена на Св. Спас. Во пресудата на Махмед-бег од 1461/62 година, топонимот Катрање се споменува како Катраница⁷⁷. Интересно е што во другите турски документи ова старо средновековно село не се споменува, а егзистирало се до крајот на 19 век кога се иселил и населил последниот род во Пожаране. Трифуноски 1949 година забележал неколку рода во Тетово кои се доселиле по предание од Катрање.⁷⁸ Причината за неговото раселување и претворање во пусто селиште се зачестените (настрвени) напади од насилници кои насилно им го одземале добитокот,⁷⁹ особено овците. На последниот иселеник му

⁷⁵ Турски, 1568/69... 320, бр.77.

⁷⁶ Види овде за исчезнатото село Калуѓере.

⁷⁷ Г. Елезовиќ, Турски извори за нашу историју Јужна Србија бр.11. Скопје, 1922, 131.

⁷⁸ Ј. Трифуноски, Села... 161.

⁷⁹ Ј. Цвијиќ, Балканско полуострво и јужнословенске земље. Основи антропогеографије. Београд, 1966, 443, 457.

ја запалиле куќата⁸⁰ кој бил принуден и тој за секогаш да го напушти селото, а тоа да се стори пусто селиште. Во соседното село Пожаране останало да се негува и во предание да се пренесува името на селото Катраница, како топоним Катрање.

Дрмник

На рамничарскиот локалитет меѓу селата Камењане, Новаке и Долно Палчиште има топоним Дрвник, име што е наследено од средновековното село Дрмник. Селото било средновековно и постоело сè до средината на 19 век.

Дрмник за прв пат се споменува во турските документи од 1452/53 година, со името Дрмник. Тогаш селото имало 9 христијански семејства.⁸¹ Во пописот на селата на Иса-бег 1455/56 година селото пак имало 9 семејства.⁸² Во 1467/68 година селото имало 16 семејства од кои 3 биле муслимански⁸³, а во 1568/69 година селото имало 11 христијански и 2 муслимански семејства⁸⁴. Во селото имало чифлиг на Бели-бег кој го наследил неговиот син Ибрахим.⁸⁵

Во текот на 19 век, селото било изложено на зачестени насилства и грабежи, па населението било приморано да се иселува. Неговите иселеници се иселиле во: Д. Палчиште, Новаке и Тетово. Иселениците што биле во Новаке и од таму се иселиле, и за нив немаме податоци каде се иселиле. Албанскиот род што се иселил од Дрмник во Д. Палчиште го добил прекарот Дрничани, по селото Дрмник.

Местото кај што било селото сега е со обработливи ниви, а при обработка на нивите се пронаоѓаат остатоци од раселената населба.

⁸⁰ Ј. Трифуноски, Села... 161.

⁸¹ Турски документи за историјата на македонскиот народ. Опширен пописен дефтер од XV век. том III. Тетовски вилает 1452/53 година. Скопје, 1976, 127.

⁸² Н. Šabanović, Krajište... 92.

⁸³ Турски... 1467/68... 350.

⁸⁴ Турски... 1568/69... 315, бр. 84.

⁸⁵ Ј. Трифуноски, Села... 166.

Голема и Мала Врбица

Според турските документи од 15 и 16 век, во Полог имало две села со име Врбица со таа разлика што едната била Голема, а другата Мала Врбица. Во сите пописи нема доследност во разграничувањето на овие две села. Кај Голема Врбица стои само Врбица, а во некои пописи покрај Врбица стои и Мала Врбица. Понатака Врбица е со поголем број на семејства, а Мала Врбица со помал број. Поаѓајќи од овие податоци се направи разграничување. Селото со име Врбица што е со поголем број на семејства се однесува на Голема Врбица. Мала Врбица и Врбица што е со помал број на семејства се однесува на Мала Врбица.

Така во турските документи од 1452/53 година попишана е Врбица со 26 семејства и двајца неженети,⁸⁶ во истите пописи запишана е и Мала Врбица со 8 семејства, една вдовица и двајца неженети.⁸⁷ Во пописите на Иса-бег Исаковиќ од 1455 година пак се споменува село Врбица со 26 семејства и двајца неженети,⁸⁸ во истите пописи запишана е и Мала Врбица со 8 семејства, една вдовица и двајца неженети.⁸⁹ Сличен е пописот и во 1467/68 година. Во овие пописи селото со име Врбица е со 35 семејства, седум вдовици и двајца неженети и плаќало данок за една воденица.⁹⁰ Мала Врбица имала 10 семејства, 1 вдовица, 1 неженет и една воденица.⁹¹ Во пописите од 1568/69 година, забележано е дека жителите на Голема Врбица се раселиле,⁹² а Мала Врбица е забележана само со името Врбица и со 42 семејства и 14 неженети.⁹³ Селото имало воденици и валавици подигнати на Бистрица или на реката која се формира од изворите што се во близина. Вака зголемениот број на семејства сигурно се должи на доселени семејства од Голема Врбица која била во непосредна близина.

⁸⁶ Турски... 1452/53, 84.

⁸⁷ Исто, 92.

⁸⁸ Н. Šabanović, Krajište... 80.

⁸⁹ Исто, 82.

⁹⁰ Турски... 1467/68, 390.

⁹¹ Исто, 323.

⁹² Турски... 1568/69, 305, бр. 61.

⁹³ Турски... 1567/68, 316, бр. 73.

Сега се поставува прашањето каде се наоѓале овие две денес раселени села.

Голема Врбица

Во турските документи од 1568/69 година забележано е дека жителите на селото (Голема) Врбица се раселиле и нивните ниви ги работеле жителите на селата: Теарце, Отушишта, Пршовце, Подбреѓе и Бродец. Поаѓајќи од овој податок селото Голема Врбица треба да се наоѓа на просторот меѓу овие села. Имено Теарце, Отушишта и Пришовце се во подножјето на Шар Планина, а Подбреѓе и Бродец (Јегуновце)⁹⁴ се наоѓаат во рамничарскиот дел на Полог близу до реката Вардар. Токму така, во рамничарскиот дел на Полог покрај железничката линија Скопје - Кичево меѓу споменатите села се наоѓа топонимот Врбица, име сочувано во предание и забележано во топографските карти од раселеното село Голема Врбица. Потврда, дека Голема Врбица се наоѓала тука ни се и откриените остатоци од куќи и гробови при обработка на нивите. Јужно од локалитетот на Врбица се наоѓа местото Лопа каде што и денес има поголем извор на вода од кој се формира јаз, на кој се наоѓала воденица, за која селото плаќало данок. Селото се раселило во првата половина на 16 век. Интересно е тоа што името на селото четири ипол века се пренесува во предание како топоним, додека преданието за раселеното село е прекинато и за него не се знае ништо.

Мала Врбица

Локалитетот на раселеното село Мала Врбица се наоѓа во атарот на селото Подбреѓе, во нивите кои се северозападно од селото Подбреѓе и јужно од раселеното село Голема Врбица. Кај жителите на Подбреѓе сочувано е предание за раселеното село, точното место каде се наоѓала воденицата како и локалитетот на разурнатата црква. И не само тоа туку просторот каде што била црквата, не го обработуваат од почит кон светителот и храмот.

⁹⁴ Види овде Бродец.

Бидејќи во Подбреѓе е сочувано предание за раселеното село, можеме да констатираме дека Мала Врбица е раселена по Австро-турската војна 1690 година, кога од Полог целосно се раселиле повеќе села, меѓу кои и поголемиот дел од селото Подбреѓе.

Бистрица

Во турските документи од 1452/53 година се споменува село Бистрица со две семејства.⁹⁵ Во 1455 година со пописот на селата на Иса-бег Исаковиќ, пак селото имало две семејства⁹⁶ и во пописите од 1467/68 година селото имало три семејства.⁹⁷ Во пописите од 1568/69 година селото не е регистрирано, од што произлегува дека е раселено и тоа во првата половина на 16 век или пред тоа.

Името на малото село Бистрица нè наведува на помислата дека тоа би требало да се бара некаде покрај реката Бистрица. Инаку, реката Бистрица со својот среден тек тече меѓу селата Отушишта и Пршовце. Долниот тек пред влевањето во Вардар тече меѓу селата Подбреѓе и Јегуновце. Југоисточно од селото Подбреѓе, покрај реката Бистрица, има топоним со име Бистрица. Во селото Јегуновце пак тоа исто место што подбреѓани го викаат Бистрица, тие го викаат Селиште. Така двете преданија од две соседни села се дополнуваат меѓу себе и го откриваат локалитетот на ова раселено село.

Иако поминале околу 500 години од раселувањето на ова село и во текот на овие векови се одвивале големи историски турбуленции, овдешното население преданието за раселеното село го сочувало до денес.

Злокуќане

Средновековно село кое денес е раселено, се наоѓало североисточно од селото Јегуновце или јужно и југоисточно од железничката станица "Јегуновце", а се простирало и во атарот на селото Нераште. Ј. Трифуноски погрешно го лоцира

⁹⁵ Турски... 1452, 59.

⁹⁶ H. Šabanović, Krajište... 73.

⁹⁷ Турски... 1467/68, 308.

северозападно од Јегуновце каде што денес е комбинатот Југохром.⁹⁸ Теренот е благо воздигнат. Јужно од местото кај што било селото имало, а се уште е активен еден поголем извор од кој се формира речен тек кој има оформено благо спуштено речно корито. На реката имало подигнато четири воденици од кои една постоеше се до 1970 година. Денес каде што беше воденицата има изградено рибник.

Селото се споменува во сите турски документи од 14 и 15 век. Во 1452/53 година, селото имало 14 семејства.⁹⁹ Во пописите на имотот на Иса-бег од 1455 година селото имало 12 семејства.¹⁰⁰ Синот на Иса-бег, Кјебир Мехмед-бег на своите синови 1470 година подарил ливада која се наоѓа во селото Злокуќане.¹⁰¹ Во 1467/68 година селото имало 21 семејство и воденици.¹⁰² Во 1545 година селото имало 8 христијански и 3 муслимански семејства,¹⁰³ а во 1568/69 година селото имало 6 христијански и едно муслиманско семејство, потоа 4 воденици и 3 чифлига.¹⁰⁴ Изнесеното е сè што се знае за минатото на селото Злокуќане. Можеме да претпоставиме дека селото се раселило при крајот на 16 и почетокот на 17 век. Во предание на околните села ништо не се знае освен дека на опишаниот простор имало село кое се викало Злокуќане. Остатоци од селото од сидови, ќерамиди и гробови се наоѓаат при обработка на земјиштето. Името на селото во предание и денес се пренесува, но како топоним во селото Јегуновце и во соседното село Нераште.

Според турските документи од 14 и 15 век во Долни Полог имало две села со слично име едното е Пештер и се наоѓало кај Јегуновце, а другото на Шарпланинската падина во атарот на селото Отушишта и се викало Пештерица.

⁹⁸ Ј. Труфуноски, Села, 163.

⁹⁹ Турски документи 1452/53... 136.

¹⁰⁰ Н. Šabanović, Krajište... 96.

¹⁰¹ Исто, 96.

¹⁰² Турски... 1467/68, 402.

¹⁰³ Турски... 1452/53, 136, фуснота 159

¹⁰⁴ Турски... 1568/69... 360, бр. 131.

Пештер кај Јегуновце

Наспроти селото Јегуновце, од десната страна на Вардар, во подножјето на Жеден се наоѓало малото село Пештер. До селото постои пештера, по која и селото го добило името. Во турските документи од 1452/53 година селото имало 4 семејства.¹⁰⁵ Исто толку имало и во пописот на селата кои му биле потчинети на Иса-бег Исаковиќ, во 1455 година.¹⁰⁶ Во 1467/68 година селото имало 5 семејства.¹⁰⁷ Во 1568/69 година, селото се споменува само како село подарено на заслужно воено лице.¹⁰⁸

Во предание, родовите Пепелкои во Јегуновце и Кромидарои во Подбреѓе биле по потекло од Пештер. Според нивното кажување селото било сиромашно и населението се занимавало со чување на кози.¹⁰⁹ Поради немање услови за живеење се преселиле во споменатите села да работаат како чифчии на беговските чифлици.

Бидејќи преданијата се сеуште добро сочувани кај сите постари јегуновчани и подбреѓани, можеме да заклучиме дека Пештер е раселено во текот на 19 век.

Пештерица кај Отушишта

Северно од селото Отушишта, на Шарпланинската падина, лево од реката Бистрица се наоѓа местото Пештер со остатоци од раселена населба и разурната црква посветена на Св.Јован Богослов. На оддалеченост од 200-300 метри се наоѓаат карпи со пештери, по кои и топонимот и раселеното село го добиле името.

Во турските пописни дефтери од 1467/68 година, попишано е село Пештер со 4 семејства што се наоѓало кај Јегуновце и Пештерица со 57 семејства. Редакторот второто село го лоцира кај Богомила¹¹⁰ кај местото Пештер. Меѓутоа, во Пештер кај Богомила нема траги на раселено село ниту пак предание дека

¹⁰⁵ Турски... 1452/53, 137.

¹⁰⁶ Н. Šabanović, Krajište... 96.

¹⁰⁷ Турски... 1467/68, 403.

¹⁰⁸ Турски... 1568/69, 278, бр.31.

¹⁰⁹ Ј. Труфуноски, Села... 170.

¹¹⁰ Турски... 1467/68, 374.

таму имало село. Тогаш раселеното село Пештерица се наоѓало кај опишаниот локалитет во атарот на селото Отушишта. Иако отушаните упорно тврдат дека на селиштето Пештер се наоѓало Старо Отушиште. И во турските документи покрај Отушишта се регистрира и Отушиште Друго.¹¹¹ Меѓутоа, тогаш не е регистрирано селото Теарце кое било соединето со Отушишта, па во тој случај Отушиште Друго би се однесувало на Теарце.¹¹²

Царичино

Во источниот дел на селото Сиричино се наоѓа место на кое се откриваат остатоци од ѕидови, купови и гробови, со еден збор остатоци од непозната заборавена населба. Местото го носи името Царичино.

Трагајќи по турските документи дали имало село со име Царичино, вложениот труд во истражувањето беше исполнет со откритие. Имено, во турските документи од 1467/68 година има напишано село со име Цар(и)чино,¹¹³ меѓутоа, редакторите селото Царичино по претпоставка го поистоветувале со селото Царевци што се наоѓа североисточно од Качаник во Скопскиот Санџак. Редакторите не биле запознати дека во Сиричино има топоним со име на исчезнатото средновековно село Цар(и)чино и остатоци од раселена населба, па затоа и така постапиле.

Мештаните на Сиричино цели 5 века во предание го пренесуваат името на исчезнатото село сега како топоним, иако не знаат дека исчезнатото село се викало Царичино, па тие создале и легенда за топонимот Царичино што ја забележал Ј. Трифуноски во 1947 година.¹¹⁴

Стајковце

Североисточно од селото Требош и југозападно од селото Жилче, во Полошката рамнина, се наоѓа топонимот Стајковце. Ова е име на средновековно село подоцна раселено. Во предание

¹¹¹ Турски... 1452/53, 50; Н. Šabanović, Krajište..., 71

¹¹² И. Петрушевски, Н. Петрушевска, Зборовник..., 113.

¹¹³ Турски... 1467/68, 506.

¹¹⁴ Ј. Трифуноски, Полог... 448.

жителите на Требош и Жилче го пренесуваат името на топонимот на помладите генерации иако не знаат дали тоа е име на некогашно средновековно село.

Селото се споменува во турските документи од 14 и 15 век. Меѓу другото, селото давало данок и за повремена работа на една воденица. Овој податок ни укажува дека низ селото или покрај него течела Поројската Река, која во летниот период пресушува.

Дека тука имало село, сочуваното предание му било раскажано и на Ј. Трифуноски 1947 година. Трифуноски со извесна резерва и претпоставка дава можност дека тука да се наоѓало селото Калуѓеровљане, споменато 1300 година.¹¹⁵ Меѓутоа, ова раселено село според името на топонимот се однесува на раселеното село Стајковце кое се споменува во турските документи. Тоа во 1452/53 година имало 8 семејства и 1 неженет.¹¹⁶ Исто толку имало и во пописот на Иса-бег Исаковиќ 1455 година.¹¹⁷ Во 1467/68 година селото имало 12 семејства¹¹⁸, а во 1568/69 година 6 семејства.¹¹⁹ Меѓутоа, редакторот погрешно му ја одредува местоположбата, велејќи дека Стајковце се неоѓа северозападно од Тетово.

Бидејќи во Требош било сочувано преданието за раселеното село, што му било раскажано на Трифуноски, можеме да заклучиме дека селото е раселено некаде во почетокот или текот на 19 век.

Барбешеве

Во атарите на селата Палатица, Озормиште и Сиричино кои се лево и десно од Вардар во подножјето на планината Мал Жеден како и лево и десно од асфалтниот пат што оди од с. Желино за с.Сиричино се наоѓа топонимот Брбешеве, име на средновековното денес раселено село.

Селото се споменува во сите турски документи од 14 и 15 век како Борбиште, Бербише, Борбоше и Барбешеве. Во

¹¹⁵ Исто, 439/40.

¹¹⁶ Турски... 1452/53, 82.

¹¹⁷ Н. Šabanović, Krajište... 79.

¹¹⁸ Турски... 1467/68, 388, 393.

¹¹⁹ Турски... 1568/69, 346, бр. 112.

документите од 1452/53 година селото имало 24 семејства и воденица на бегот.¹²⁰ Во пописот на селата на Иса-бег Исаковиќ од 1455 година, селото имало 25 семејства и воденица на бегот,¹²¹ во 1467/68 година селото се зголемило на 41 семејство¹²², а во 1568/69 година, селото се намалило на 20 семејства и 7 неженети. Во овој попис воденицата била сопственост на Перо Јанко, а селото плаќало данок за ловење на риба.¹²³

Понатака од жителите на селата Сараќино и Сиричино, Трифуноски добил информација дека во раселеното село Еребино на местото Брбешево имало црква посветена на Св. Ѓорѓи. Кај црквата на патрониот ден Ѓурѓовден се собирале девојки и гости дојдени и од околните села. Овој собир му пречел на пашата и тој Заповедал да се уништи селото.¹²⁴ Расказот повеќе ни наликува на легенда, а не на вистинито предание.

Вистинската причина и времето кога е раселено селото не ни е познато, бидејќи нема сочувано предание или запис. И во антропогеографските проучувања на Полог, Трифуноски во ниедно село и Тетово не открил доселен род од раселеното село Барбешево или како што мисли Трифуноски Еребино. Во блиските села на селиштето: Желино, Палатица и Озормиште живее население со исламска вероисповед и да имале слушано предание за раселеното село Барбешево, на Трифуноски не му раскажале.

Ако расудуваме по сочуваното предание, за раселеното село и за разурнатата црква и незаборавениот светител на кој била посветена црквата, можеме да констатираме дека селото е раселено по Австро-турската војна 1690 година, кога од Полог целосно се иселиле неколку села. Би напоменал дека селото бидејќи се наоѓало покрај реката Вардар, а на неа се наоѓала спомената воденица, плаќале данок за уловена риба, традиција која беше сочувана во блиското село на Барбешево, Сиричино, каде се до некаде 1950 година, се ловеше риба за продавање.

¹²⁰ Турски... 1452/53, 54.

¹²¹ Н. Šabanović, Krajište... 72.

¹²² Турски... 1467/68, 303.

¹²³ Турски... 1568/69, 296, бр. 50.

¹²⁴ Ј. Трифуноски, Села... 169-170.

Што се однесува до констатацијата на Трифуноски дека раселеното село се викало Јеребино (Еребино) е погрешна. Бидејќи местото Еребино се наоѓа меѓу Голем и Мал Жеден каде што некаде до 1970 година се наоѓаше макадамски пат што го поврзуваше Сиричино со патот за Скопје. Најбитно е да се истакне дека, теренот е варовит без вода и без никакви услови за каква и да било населба.

Можеме да заклучиме дека раселените села Барбешево и Еребино кои ги опишува Трифуноски, фактички се едно исто раселено село, со тоа што Трифуноски местото Еребино погрешно го лоцира кај местото Брбешево. Да напоменеме и тоа, во турските документи некаде не се споменува село со име Еребино.

Липјане

Средновековно село кое се споменува во турските документи од 1467/68 година, со 12 семејства, било под надлежност на молк - воено заслужено лице.¹²⁵ Се споменува и во тапијата на Редеп паша од 1795 година, со која го подарил имотот од Липјане на Тетовското теќе.¹²⁶ Во првата половина на 19 век, селото се раселило, неколку семејства се преселиле во Челопек, а едно во Жилче. Понатака, овие родови дале иселеници во: Тетово, Скопје, Пловдив и други места.¹²⁷ Дека селото постоело и се раселило забележал и Ѓ. Петров во 1896 година, давајќи приказ за предавничките особености на жителите од ова село.¹²⁸

Според раскажувањето на иселениците во Челопек и Жилче, Липјане се наоѓало меѓу селата Челопек и Стримница.¹²⁹ За раселеното село сочувано е предание и во селото Фалише, кое било во нивно соседство. Денес точно се знае каде се наоѓало ова село, односно во атарот на селото Стримница постои топоним - место Липјан,¹³⁰ доказ дека селото се наоѓало тука, а името на топонимот е име од раселеното село.

¹²⁵ Турски... 1467/68, 404.

¹²⁶ Ј. Трифуноски, Села... 169.

¹²⁷ Исто, 196.

¹²⁸ Ѓ. Петров. Материали... 455.

¹²⁹ Ј. Трифуноски, Села... 169.

¹³⁰ Ј. Трифуноски, Полог... 423.

Кошаница

Во турските документи од 1452/53 година ова село се споменува како Кошница, а во забелешката 130 се напоменува дека може да биде и Гошенци. Селото имало 4 семејства кои биле соколари.¹³¹ Истото село со истите податоци се споменува и во пописот на Иса-бег Исаковиќ во 1455 година.¹³² Во 1467/68 година, селото се споменува како Кошенци, а во забелешката 175 се наведува дека може да биде и Кошница.¹³³ Селото е со пет семејства и било потчинето на черибашија - заслужно воено лице. Понатака во истата забелешка редакторот наведува дека кај селото Орќуше кое е југозападно од Гостивар, се наоѓа селото Кошариште, сакајќи да каже дека ова село може да се однесува на тоа. Меѓутоа, село Кошариште кај Орќуше и во Полог нема, веројатно е направена некоја грешка, па исчезнатото село треба да се бара на друга локација. Во турските документи од 1568/69 година, селото е запишано како Дошница,¹³⁴ односно буквата "К" е заменета со "Д".

Од изнесеното видовме дека името на ова село не е издеференцирано, па тоа би можело да се вика: Кошаница, Гошенци, Кошенци, Кошница и Дошница.

Во документите од 1467/68 година се споменува селото Липљане, кое подоцна е раселено, а се наоѓало десно од Вардар меѓу селата Челопек и Стримница¹³⁵, а имало две лозја во селото Кошино.¹³⁶ Поаѓајќи од овој податок непознатото село Кошаница се наоѓала во подножјето на Сува Гора меѓу Челопек и Стримница, а во близина на споменатото раселено село Љипјане.

¹³¹ Турски.. 1452/53, 131.

¹³² Н. Šabanović, Krajište... 93.

¹³³ Турски... 1467/68, 397.

¹³⁴ Турски... 1568/69, 381.

¹³⁵ Ј. Трифуноски, Села... 169.

¹³⁶ Турски... 1467/68, 404.

Горна Кошаница

Во турските документи од 1452/53 година запишана е Горна Кошеница како раселено село¹³⁷ и во пописот на Иса-бег Исаковиќ селото е запишано како Горна Кошаница,¹³⁸ а во забелешката 48 се напоменува дека може да биде и Горна Гошаница. Во пописите од 1467/68 година селото имало 22 семејства.¹³⁹ Во 1568/69 година регистрирана е само Кошаница додека Горна Кошаница веќе била раселена и не е регистрирана.

Откривајќи ја локацијата на раселеното село Кошаница, Горна Кошаница би требало да се наоѓа на поголема надморска височина, односно во случајов таа би се наоѓала на падината од Сува Гора, меѓу селата Челопек и Стримница, а над селата Горна Лешница или Стримница. Во атарот над Стримница, Трифуноски, забележал дека има остатоци од раселена населба,¹⁴⁰ па на овој локалитет да се наоѓало раселеното село Горна Кошаница.

Мил или Мел

Во турските документи се евидентира село Мил или Мел, село што денес со такво име во Полог нема. Меѓутоа, на дното од речното корито на реката Бистрица, длабоко во пазувите на Шар Планина, во атарот на селото Огушишта се наоѓа топонимот Мелоо. Местото е проширено и зарамнето, што во извесна смисла би можело да биде локалитет на село. Така, во еден период бев на мислење според името на топонимот, селото Мел дека се наоѓало тука.¹⁴¹ Сега по втор пат се навраќам да го потврдам или отфрлам овој локалитет за ова село. За таа цел започнав студиозно да ги разгледувам турските документи. Во овие документи, селото Мел имало од 30-50 семејства.¹⁴² Во пописите од 1452/53 година селото имало и 4 воденици. Поаѓајќи од овие податоци, селото Мил било покрај река, што се совпаѓа со местото Мелоо. Меѓутоа, Мелоо е мал простор за село со 30-50 семејства, со црква, ковачница,

¹³⁷ Турски... 1452/53, 130.

¹³⁸ Н. Šabanović, Krajište... 92.

¹³⁹ Турски... 1467/68, 352.

¹⁴⁰ Ј. Трифуноски, Полог..., 423.

¹⁴¹ И. Петрушевски, Исчезнати... 217.

¹⁴² Турски... 1457, 112; 1455, 87; 1467/68, 334, 394.

месарница и грнчар. Второ, тешките планински услови, особено во зимскиот период, не даваат можност тука да има село со вакви податоци.

Во сите турски дефтери, слично име на селото Мил е селото Милетино. Сега се поставува прашањето дали селото Мил е дел од селото Милетино. Разгледувајќи ги податоците од дефтерите, за Милетино се забележува дека во Милетино е променлив бројот на семејствата 80, 151, 50 и 32, што може да се протолкува во бројот на домаќинствата некогаш да се вклучени и домаќинствата од селото Мил. Интересно е тоа што во 1568/69 година Милетино се појавува на две места со 50 и 32 семејства, а селото Мел го нема. Сега можеме да речеме дека едното село да се однесува на Мел, односно Мил. Поаѓајќи од овој попис можеме да се посомневаме и во претходните пописи дека жителите од селото Мил биле во состав со Милетино. Забуна ни прави поголемиот број на семејства од 151 во 1467/68 година кога одделно е прикажано и селото Мел со 52 семејства.

Постои можност селото Милетино да било од две маала, па едното да се однесува на Мел. Во прилог на ова ни е раселената населба со остатоци од темели, гробови и црква во близина на Милетино¹⁴³ за која мештаните се на мислење дека било град. Во пописите од 1452/53 година, во селото имало 3 грнчарски семејства, што нè наведува Мел дека било кај Милетино, бидејќи соседното село Блаце до неодамна беше познато грнчарско село во Полог што повлиаело и во селото Мил или Мел да има грнчари.

Чипорјани

Денес непознато раселено село кое според турските документи постоело и било задолжено со даноци. Во 1452/53 година селото имало 13 семејства и 2 неженети лица.¹⁴⁴ Во 1455 година селото е со истиот број на семејства.¹⁴⁵ Во 1467/68 година, селото имало 20 семејства, 1 вдовица и 1 неженет. Во селото имало

¹⁴³ Трифуноски, Полог... 411.

¹⁴⁴ Турски... 1452/53, 76.

¹⁴⁵ Н. Šabanović, Krajište..., 78.

и една валавица.¹⁴⁶ Пописите 1568/69 година, ни даваат нешто повеќе податоци. Селото имало 12 семејства, 5 неженети, потоа даноци за костени и една воденица¹⁴⁷ која работела повремено, односно кога имало вода.

Од последните податоци, извлекуваме заклучок дека селото се наоѓало на падината или подножјето на Шар Планина, покрај река која во летниот период била со мал водостој. Такви реки на Шарпланинската падина има повеќе, па не би можело точно да се каже каде се наоѓало ова село. Во прилог на ова ни се истражувањата на Ј. Трифуноски, кој на Шарпланинската падина и во нејзиното подножје, евидентирал повеќе топоними со име селиште. Можно е едно од селиштата да се однесува на Чипорјани.

Расохача или Расокача

Под ваква форма селото било запишано во турските документи. Денес вакво село во Полог нема и за Полошкото население тоа е непознато. Според турските документи од 1452 година селото имало 9 семејства.¹⁴⁸ Други податоци за ова село во овој попис нема, а со истиот број на семејства е и во пописот од 1455 и 1467/68 година.¹⁴⁹ Во 1568/69 година селото е речиси раселено. Имало две семејства.¹⁵⁰ Едно христијанско и едно муслиманско. Во селото имало чифлиг. Овие податоци ни укажуваат дека селото се наоѓало во рамничарскиот дел на Полог но на место кое не било најпогодно за земјоделие. Тоа ни се потврдува со напуштање на чифлигот и целосно раселување на селото.

Тревјани или Петројани

Во турските документи ова село, од арапско писмо е транскибирано како Петројани и Тревјани. Преведувачот и расчитувачот на турските документи од 1467/68 година¹⁵¹ Методија

¹⁴⁶ Турски... 1467/68, 380.

¹⁴⁷ Турски... 1568/69, 76.

¹⁴⁸ Турски... 1452/53, 89.

¹⁴⁹ Н. Šabanović, Krajište... 77; Турски... 1467/68, 377.

¹⁵⁰ Турски... 1568/69, 308, бр.64.

¹⁵¹ Турски... 1467/68, 349.

Соколоски, со забелешка бр.93, напоменува дека ова село може да се прочита само како Тревјани, а не Петројани. Заменетото "Т" со "П" е погрешно. Со ова сакам да напоменам дека некои од различните имиња од турските документи се однесуваат за едно исто село.

Селото Тревјани било мало и се движело од 6-10 семејства и како мало се раселило. Денес село со вакво име во Полог нема. И покрај настојувањето да се открие локалитетот на ова раселено село беше без резултат, но тоа не значи дека со понатамошните истражувања нема да биде откриено.

Пјасте

Во турските документи од 1452/53 година, постои село запишано како Ипјасте. Редакторите го транскрибирале со името Пјасте. Потоа следат имињата на 8 семејства, 1 неженет и даноците.¹⁵² Во другите турски документи, ова село не е регистрирано. Меѓутоа, во пописот од 1452/53 година на стр.137, со забелешка 162¹⁵³ се дава појаснение за ова село. Имено, со извесна резерва се поистоветува со раселеното село Липјан, а во истата забелешка стои 1568/69 година, дека селото било увакуфено на малата џамија на Селџук-бег. Во пописите од 1585 (1485 е погрешно), селото било раселено.

Според даноците за една воденица, што селото ја имало во Тетово, можеме да претпоставиме дека ова непознато село се наоѓало некаде во близината на Тетово.

Киево

Денес раселено село, за неговото постоење ни потврдуваат турските пописни документи. Најпрвин во 1452/53 година,¹⁵⁴ запишано е село Киова што се однесува за Киево. Селото имало 11 семејства, 1 вдовица и двајца неженети. Во следните пописи на Иса-бег Исаковиќ од 1455 година¹⁵⁵ запишано е истото село Киево

¹⁵² Турски... 1452/53, 137.

¹⁵³ Исто, 137.

¹⁵⁴ Исто, 98.

¹⁵⁵ Н. Šabanović, Krajište..., 83.

со старите податоци. Меѓу другите даноци, плаќало данок и за една воденица. Во пописите од 1467/68 година¹⁵⁶ пак е регистрирано село Киево со 12 семејства, 1 вдовица и меѓу другите даноци, данок и за една воденица. Како во претходните пописи, така и во овој попис редакторите нагласуваат дека ова село денес не постои, но близу Гостивар постои село Куново и раселеното село го поистоветуваат со него. Така во последниот попис на Киево му го даваат името Куново.

Интересно е што во пописите од 1568/69 година Киево не е регистрирано.

Што се однесува до селото Куново, кое редакторите раселеното село Киево го поистоветуваат со него, е од понов датум создадено од раселениците на раселеното село Бркино, податоци кој ги открил Ј. Трифуноски при неговите антропогеографски истражувања.¹⁵⁷

Констатацијата на редакторите дека Киево се однесува на Куново е напълно погрешно што се потврдува од следните податоци. Во атарот на селото Чајле што е на 3 км источно од Гостивар, поточно во подножјето на Сува Гора, се наоѓа топоним Киево, име на раселеното село. На локалитетот имало сочувано траги од триесетина гроба и разурнати куќи. По предание во селото Чајле, се раскажува дека на местото Киево имало село и црква посветена на Св. Илија.¹⁵⁸ Селото се раселило за време на некоја голема војна. Истото предание било сочувано и во Гостиварско Беловиште. Тие раскажувале за време на некоја голема војна што ја воделе Турците, а тоа е 1689 година, кога биле раселени неколку села во поблиската нивна околина, меѓу кои и селото Киево.

Рајанци

Во турските документи од 1452/53, 1455 и 1467/68 година, се споменува село Рајанци со едно семејство.¹⁵⁹ Во 1568/69 година ова

¹⁵⁶ Турски... 1467/68, 328.

¹⁵⁷ Ј. Трифуноски, Полог, 175.

¹⁵⁸ И. Петрушевски, Разурнати и неразурнати манастири и цркви во Полог. Скопје, 2007, 107.

¹⁵⁹ Турски... 1452/53, 68; 1455, 75; 1467/68, 316.

село веќе е раселено и како такво денес во Полог не постои. Најверојатно единственото последно семејство, од безбедносни причини се преселило во најблиското соседно село, за да може да го исползува имотот што го имале во старото живеалиште.

Истражувањето покажува дека раселените села, во предание кај соседните се одржале до денес, односно да биде сочувано името од раселеното село, но сега како топоним. Поаѓајќи од ваквото сознание, се бараше топоним со име Рајанци и се откри во атарот на селото Вруток¹⁶⁰ што речиси целосно се совпаѓа на раселеното село Рајанци. И не само тоа туку местото се вика и Селиште, каде се откриваат остатоци од градби и гробови. За овој локалитет во Вруток се верува дека некогаш Вруток се наоѓал на овој локалитет што е погрешно. Сега би можеле да заклучиме дека Рајанци се наоѓало во атарот на Вруток.

Никшенци - Во сите турски пописи запишано е село Нкшнч. Редакторите ова име го транскибирале како Никшенци. Во сите пописи жителите на ова мало село биле соколари. Во пописите од 1452/53 и 1455 година, селото имало 5 семејства, а во 1467/68 година селото имало 8 семејства и во 1568/69 година 3 семејства.¹⁶¹

Ова мало соколарско село е раселено, а денес во Полог, село со вакво име не постои. Меѓутоа, северозападно од селото Пирок, на ниската Шарпланинска падина постои топоним Нишинци.¹⁶² Името на овој топоним речиси наполно се совпаѓа со раселеното, од нас барано село. Никшенци. Но бидејќи, постои традиција имињата на раселените села на идните генерации да се пренесуваат како топоними па таков е случајот и со ова село. Преданието за селото е забравено, од проста причина што староседелците од Пирок се раселени и сега овде живеат доселени родови.

¹⁶⁰ Ј. Трифуноски, Полог... 229.

¹⁶¹ Турски... 1452/53, 130; 1467/68, 396; 1568/69, 288, бр.43. Н. Šabanović, Krajište...93;

¹⁶² Ј. Трифуноски, Полог... 287.

Бискупија

Мало село опишано во сите турски документи од 15 и 16 век, чиј број на семејства се движел од 4 до 8 семејства.¹⁶³ Меѓу другите даноци, селото плаќало данок и за воденица. Ова ни кажува дека низ селото или покрај него повремено течела река, бидејќи данокот за воденицата бил половичен. Денес село со вакво име во Полог не постои кога е раселено и каде се наоѓало ова село не ни е познато. Познато ни е дека во Полог има повеќе топоними со име селиште, па едно од нив може да се однесува на Бискупија.

Етимолошки името нè наведува на епископија и можеби се наоѓало кај некој поголем доцно антички градски епископски центар во Полог како Стенче или некој друг центар бидејќи во Полог имало 28 манастири и голем број на цркви, а во некои села и по неколку¹⁶⁴ па можеби се однесува на некој од овие селски објекти.

Алтоман

Во турските документи покрај пописот на селата, семејствата, даноците дадени се и одделно списоци на луѓе кои биле соколари, на турски заслужни воени лица. Сите соколари се дадени со име, име на таткото и од кое село се. Таков е случај и со соколарите од селото Алтоман во документите од 1452/53 година. Истото се повторува и во пописите од 1455 година.¹⁶⁵ Во двата пописи соколарите се под надлежност на Али. Во 1467/68 година, пак се спомнува Алтоман со две семејства кое било под надлежност на воено заслужно лице.¹⁶⁶ Во пописите од 1568/69 година селото Алтоман не се споменува. Сакам да напоменам дека во првите три пописи селото Алтоман не се споменува на друго место како што е случајот со соколарите од другите села кои се изземаат од нивното село. Поаѓајќи од третманот на соколарите од другите села, постои можност селото Алтоман во турските

¹⁶³ Турски... 1452/53, 122; 1467/68, 344; 1568/69, 349, бр.116; Н. Šabanović, Krajište...90.

¹⁶⁴ И. Петрушевски, Разурнати...

¹⁶⁵ Турски... 1452/53, 131; Н. Šabanović, Krajište...94.

¹⁶⁶ Турски... 1467/68, 397.

документи да е запишано и под друго име, кое село можеби и денес постои, но ние не знаеме или од кое село е дел од селото Алтоман.

Загановце

Денес исчезнато и непознато село. Се споменува во сите турски документи како мало село со следните вариации на името: Згановчи, Згновчи и Загановце.

Во пописот од 1452 година,¹⁶⁷ селото имало 6 семејства и една воденица. Воденицата му припаѓала на господарот на селото Исмаил. Тој го имал под своја надлежност и селото Рогачево. Во следниот попис од 1455 година,¹⁶⁸ селото имало 4 семејства. Во пописот од 1467/68 година,¹⁶⁹ Загановци имало 13 семејства и еден неженет. Во последниот попис од 1568/69 година, Загановци имало 6 семејства, 3 неженети, една воденица.¹⁷⁰ Меѓу другите даноци, има данок и за костени.

Според даноците за воденица и костени, ова село се наоѓало покрај река и на падината или подножјето на Шар Планина. Бидејќи заедно со Рогачево му било доделено на истиот Тахија Исмаил, постои можност ова непознато село да се наоѓало во близина на Рогачево.

Бидејќи се споменува во втората половина на 16 век, тоа е раселено во периодот по овој попис. Постои можност, селата кои биле во негово соседство, името на селото да го сочувало како топоним.

Бреша

Селото Бреша се споменува еднаш во турскиот дефтер од 1568/69 година, со 11 муслимански и 18 христијански семејства. Имало и 6 неженети христијани¹⁷¹, со вкупно 35 семејства. Според бројот на семејствата тоа се бројува во средно големи села, спрема времето кога тоа е запишано. Меѓу другите даноци било задолжено да плаќа данок и за 4 воденици. Во другите постари

¹⁶⁷ Турски... 1452/53, 75.

¹⁶⁸ H. Šabanović, Krajište..., 77.

¹⁶⁹ Турски... 1467/68, 379.

¹⁷⁰ Турски... 1568/69, 372, бр. 147.

¹⁷¹ Исто, 312, бр. 68.

пописни дефтери селото не се споменува, но тоа не значи дека селото не постоело. Напротив тоа постоело, туку е прочитано и запишано под друго име. Бидејќи во селото имало 4 воденици и чифлиг, тоа се наоѓало или и сега се наоѓа покрај Вардар или во селата што се во подножјето на Шар Планина.

Старо Село Боговинско

Во втората половина на 18 и првата половина на 19 век, во Долни Полог постоеле две села со име Старо Село. Едното село и денес се опстојува во крајниот североиточен дел на Полог, во подножјето на врвот Љуботен, другото се наоѓало во горниот тек во коритото на Боговинска Река - на Шарпланинската падина. Ова село во првата половина на 19 век се раселило. Од селото останало само името како топоним во предание да се пренесува.

Според истражувањето на Трифуноски,¹⁷² над Боговинското Старо Село во втората половина на 18 век создадено е ново село од доселеници. Првите доселеници на ова село му го дале името Ново Село, за да се разликува од новото, постарото село го нарекле Старо Село. Постои можност старото село да имало некое друго име и под тоа друго име да е заведено во турските документи, име кое нас ни е непознато. До овој заклучок се доаѓа, бидејќи во турските документи од 15 и 16 век во Полог регистрирано е само едно село со име Старо Село. Повеќе од сигурно, податоците од тоа село се однесуваат на подљуботенското Старо Село.

Боговинското Старо Село било лоцирано на една зарамнета површина. Според преданието на иселениците во Челопек, селото започнало да се раселува во првата половина на 19 век и некаде до средината на 19 век веќе било раселено. По предание на новоселците, на локалитетот од Старото Село, во минатото се гледале остатоци од стари разурнати куќи помошни, згради, пењушки од лозја и друго.

Родовите Типици, Љубевци, Кукурикои, Трлакои и Шукои¹⁷³ кои денес живеат во Челопек, сите се по потекло од

¹⁷² J. Трифуноски, Села..., 167.

¹⁷³ J. Трифуноски, Полог... 416.

раселеното Боговинско Старо Село. За другите иселени родови нема предание и не се знае каде се иселиле. Последниот иселеник од ова село бил селскиот свештеник.

Теренот на раселеното село денес е претворен во ливади и се сопственост на жителите од соседното Ново Село.

Чрковјани

Ова непознато село во турските документи е запишано како Черковјани и Црковјани. Иако се споменува во турските документи од 15 и 16 век, денес село со вакво или слично име во Полог нема. Следејќи ги хронолошки турските документи, селото во 1452/53 година имало 14 семејства, 1 вдовица и 2 неженети и една воденица, а во 1455 година селото е со истиот број на семејства. И во 1467/68 година селото е речиси со истиот број на семејства и 2 воденици. Тогаш од ова село имало придружници кои биле задолжени за коњите на господарот од селото кога одел на војна. Во пописот од 1568/69 година селото се споменува на две места и на двете, места е со 3 семејства. Во едното село имало две воденици, а во другото една воденица.¹⁷⁴ Во двата случаја за водениците се плаќало данок за работа преку цела година. Иако е поделено и прикажано на две места се работи за едно село кое било доделено на Ахмед-чауш, затоа што неколкумина од него биле "цебели"- задолжени за коњите, е запишано на две места. Во споредба од претходните пописи, во последниот, селото е со намален број на семејства. Процесот на намалување продолжил до неговото целосно раселување.

Според даноците за водениците, низ селото течела река која имала вода преку цела година. Денес во Полог има повеќе топоними кои асоцираат на иселеното село, но тоа се топоними на разурнати цркви - црквиште, па можеби еден од овие топоними и се однесува на ова село.

¹⁷⁴ Турски... 1452/53, 100; Н. Šabanović, Krajište..., 84; Турски... 1467/68, 330, 393; 1568/69, 378, бр. 154 и 383 бр. 166.

Понориште

Денес за нас непознато, а во турските пописи од 1452/53 година, постои село Понориште. Редакторот со забелешка 6, напоменува дека името на селото е запишано како Пнориште.¹⁷⁵ Тогаш селото имало 90 семејства, 5 вдовици и 20 неженети. Во селото имало и 2 муслимански семејства. Меѓу другите даноци, селото било задолжено со данок за 4 воденици. Во следниот попис од 1455 година,¹⁷⁶ селото е со истиот број на семејства. Редакторот во забелешката 4, напоменува дека името е сосема точно, прочитано како Понориште. Во пописите од 1467/68 година, селото е запишано како Бноршта.¹⁷⁷ Во забелешката 103 редакторот напоменува дека записот на името може да се прочита и како Пеноришта или Пинуришта, а во дефтерот № 12 е запишано како Пнориште.¹⁷⁸ Во овој попис селото е запишано на две места. Вкупно на двете места селото имало 110 семејства, 7 вдовици и 7 неженети. Меѓу другите даноци, плаќало за две воденици и за костени. Во пописот од 1544 и 1568/69 година, село со вакво име нема.

Од изнесеното можеме да заклучиме дека селото во записите има мали отстапувања од името. Во 16 век веќе него го нема во пописите. Според даноците за водениците и костените, може да заклучиме дека селото се наоѓало или и сега се наоѓа покрај река и на Шарпланинската падина.

Сега е дискутабилно, дали ова село со ваков голем број на семејства е раселено или му е сменето името. Јас сум на мислење дека на селото во текот на 15 век му е сменето името. Под новото име и денес селото постои. Но за сега не знаеме кое му е новото име што се однесува на Понориште. Сакам да напоменам, кога во сите споменати документи е забележано селото Понориште, не е забележано Гостиварското село Падалиште, па постои можност второто име на Понориште да е Падалиште. Ова го изнесувам

¹⁷⁵ Турски... 1452/53, 41.

¹⁷⁶ Н. Šabanović, Krajište..., 67.

¹⁷⁷ Турски... 1467/68, 357, 359.

¹⁷⁸ Турски... 1452/53, 41.

само како пример, бидејќи во овој период неколку села во Полог се со две имиња.

Драгош

Непознато раселено село што се наоѓало источно од Пирок, во рамничарскиот дел на Полог.¹⁷⁹ Низ селото поминувала Боговињската Река на која имало воденица. Во турските документи оваа форма на името не е забележано. По преданието кое го забележал Трифуноски, на локалитетот се забележувале остатоци од селската воденица, селските куќи и гробови. Селото се раселило веројатно во текот на 19 век, неможејќи да се одбрани од зачестените насилнички напади и грабежи.

Освен исламизираниот род Драгоши во Пирок кој потекнува од ова раселено село за другите иселеници не се знае каде се иселиле.

Пилигринци

На 3 км источно од Зубовце во рамничарскиот дел на Полог постоело село со име Пилигринци. Селото често пати било напаѓано и ограбувано. Неможејќи да се заштитат, биле приморани да се иселат. Дел од семејствата се преселиле во Зубовце, а наводно овие семејства го создале селото Зубовце, предание кое може повеќе да се земе како легенда, а не како вистина. Денес во Зубовце се знаат кои се тие родови кои се доселиле од раселеното село Пилигринце. Некои семејства од овие родови се преселиле во Гостивар, Бугарија и Куршумлија (Србија). Овие податоци ги забележал Ј. Трифуноски во селото Зубовце 1949 година.¹⁸⁰

Денес од раселеното село на локалитеот нема сочувано траги од населбата. Земјиштето е под ниви и обработливо. Освен во преданието, Пилигринци во турските или некои други документи не се споменува. Интересно е и тоа што во турските документине се споменува и селото Зубовце.

¹⁷⁹ Ј. Трифуноски, Села... 162.

¹⁸⁰ Ј. Трифуноски, Села... 160.

Грнчаре

Според истражувањата на Ј. Труфуноски близу селото Митрои Крсти и патот Гостивар - Кичево, се наоѓало селото Грнчаре.¹⁸¹ Жителите на ова село се занимавале со производство на земјени садови - грнци. Над селото имало црква посветена на Св. Димитрија. По предание раскажано во селото Митрои Крети, селото се иселило за време на некоја голема војна, односно по Австро-турската војна во 1690 година. Иселениците се иселиле со Големата преселба северно од Сава и Дунав. Интересно е тоа што во турските документи од 15 и 16 век не се споменува. Дали селото било од понов датум или некое друго име не ни е познато.

Урганче

Село со вакво име запишано е во турските документи од 1568/69 година.¹⁸² Меѓутоа, преведувачот и редакторот М. Соколоски при транскрипцијата на името е со извесна резерва за неговата точност па покрај името ставил прашалник. Во другите турски пописни дефтери, село со вакво име нема. Од тоа извлекуваме заклучок, некоја буква во записот на името е испуштена или погрешно запишана и како таков запис името на селото да ни стане непознато.

Инаку, во пописот селото има 44 семејства, 39 неженети, 3 вдовици, 6 имоти на заслужни христијани (соколари, дервенции), 7 воденици кои работеле повремено, зависно од водостојот. Од овие податоци, селото треба да се бара во подножјето на Шар Планина или Сува Гора, каде има река која е со вода во зимниот и пролетниот дел од годината. Разгледувајќи ги сите села во Полог, села со повеќе воденици во 1467 година се следните: Порој со 2 воденици, Вратница 6-7, Милетино 5, Доброште 10, Радиовце 5 и Камењане 5. Во 1452/53 година Вратница 5, Доброште 5 и 2 разурнати.

¹⁸¹ Исто, 158.

¹⁸² Исто, 252, бр. 9.

Убеден сум дека ова големо село и денес постои, но не знаеме кое е тоа село со ваков запис. Верувам во случајов дека не се работи за исчезнато село, туку за погрешно или сменето име.

Вртишта

Во изворишниот дел на Лешочката Река, високо на Шарпланинската падина, во подножјето на карпите со име Куле, се наоѓа топонимот Вртишта. На овој простор се до Втората светска војна се одгледувале компири. При обработката на благо зарамнетото земјиште, се откривале остатоци од раселена населба. По предание на жителите од Брезно и Лешок, се пренесува дека тука било селото, Вртишта, податок кој го забележал Трифуноски.¹⁸³ Некои се, пак на мислење дека тука бил средновековниот град Легенград. Во турските документи нема запис за село Вртишта. Дали било некое друго село кое се раселило пред турскиот период не е познато.

¹⁸³ Ј. Трифуноски, Плог., 319.

Историското старо име Крпене или Петрушијани

Крпене е старо средновековно село, кое за прв пат е споменувано во Трескавечката грамота 1335.¹⁸⁴ Со ова Трескавечкиот манастир во селото Крпене имаат свој имот. Името Крпене се споменува во Грамотата на Хретоускиот манастир од 1343 година, со која крај Душан, католскиот Пшибен со неговите дојданици, црквата Св. Горбаја, ливадите, волсниците и ридот ги подарува на Хретоускиот манастир.¹⁸⁵

Освен во грамотите, Крпене се споменува и во турските документи. Најпрви во 1452/53 година забележано е како Крпене со 28 семејства и 2 неженети.¹⁸⁶ Меѓу другите даноци имало димок и мек воденици. Во повесите на Иса-бег Исаковик 1455 година, Крпене е забележано како Крпање со 28 семејства и 2 неженети.¹⁸⁷ Во 1467/68 година, селото Крпање е со 25 семејства, 2 неженети, а во селото имало 7 воденици.¹⁸⁸ Интересно е дека во овој запис се споменува војник на турската војска од селото Петрушија, за нас

СЕЛА СО СМЕНИ И НЕИЗДИФЕРЕНЦИРАНИ ИМИЊА ВО ТУРСКИТЕ ДОКУМЕНТИ

обработено во турските документи и пронајдено или Петрушијани.¹⁸⁹ Во повесите за селото Назрантено¹⁹⁰ не се споменува итното име Петрушијани. Интересно е овде пак да споменуваат војниците Никола Јон и Гаде Јон, кои биле ослободени од војничка должност како благодарност на Господ браќата во 1567 година ја изградиле црквата Св. Архангел Михаил

¹⁸⁴ И. Славен, Грамоти, список и други документи, трига на манастирски и црковни во Трескавечката област и околните краиш. Споменени на средновековните и доцните столетја на Михаилци, Том III, Скопје, 1980, 134.

¹⁸⁵ Исто, 175.

¹⁸⁶ Турските документи на историјата на македонскиот народ, Сопствена издавачка заштита, XV век, Тетово, август од 1452/53 година, Скопје, 1979, 113.

¹⁸⁷ И. Аџиќовиќ, Судиќ, Војна Историја, Трет изданије, рел. II, 145-годиш. Скопје, 1964, 28.

¹⁸⁸ Турските документи на историјата на македонскиот народ, Сопствена издавачка заштита, XVI век, Скопје, 1971, 175.

¹⁸⁹ Турските документи на историјата на македонскиот народ, Сопствена издавачка заштита на Социјалног Судаќ од 1467/68 година, Том III, кн. I, Скопје, 1980, 79, 80, 81.

¹⁹⁰ Исто, 203, 87-88.

Непроштено старо име Крпене или Петрушјани

Крпене е старо средновековно село, кое за прв пат се споменува во Трескавечката грамота 1335.¹⁸⁴ Со неа Трескавечкиот манастир во селото Крпене имал свој имот. Подоцна Крпене се споменува во Грамотата на Хтетовскиот манастир од 1343 година, со која крал Душан, властелинот Прибец со неговите дворјани, црквата Св. Горгџија, ливадите, водениците и ридот ги подарува на Хтетовскиот манастир.¹⁸⁵

Освен во грамотите, Крпене се споменува и во турските документи. Најпрвин во 1452/53 година забележано е како Крпане со 28 семејства и 2 неженети.¹⁸⁶ Меѓу другите даноци имало данок и за 4 воденици. Во пописите на Иса-бег Исаковиќ 1455 година, Крпене е забележано како Крпање со 28 семејства и 2 неженети.¹⁸⁷ Во 1467/68 година, селото Крпање е со 25 семејства, 2 неженети, а во селото имало 7 воденици.¹⁸⁸ Интересно е дека во овој попис се споменува војник за турската војска од селото Петрушино, за нас непознато село. Но во пописот од 1568/69 година, кога се дава пописот за селото Речане, се наведува дека Речане имало обработливо земјиште - мезра во селото Непроштено или Петрушјани.¹⁸⁹ Во пописот за селото Непроштено¹⁹⁰ не се споменува второто име Петрушјани. Интересно, е овде пак се споменуваат војниците Никола Јон и Раде Јон, кои биле ослободени од војничка должност. Како благодарност на Господ браќата во 1567 година ја изградиле црквата Св. Архангел Михаил

¹⁸⁴ Л. Славева, Грамоти, записи и друга документирана граѓа на манастирите и црквите во Полошката област и соседните краевии. Споменици на средновековната и поновата историја на Македонија. Том III. Скопје, 1980, 133.

¹⁸⁵ Исто, 175.

¹⁸⁶ Турските документи за историјата на македонскиот народ. Опширен пописен дефтер од XV век. Тетовски вилает од 1452/53 година. Скопје, 1976, 115.

¹⁸⁷ H. Šabanović, Krajište, Isa-bega Ishakovića. Zbirni katastarski popis iz 1455 godine. Sarajevo, 1964, 38.

¹⁸⁸ Турски документи за историјата на македонскиот народ. Опширен пописен дефтер № 4 (1467/68) Скопје, 1971, 337.

¹⁸⁹ Турски документи за историјата на македонскиот народ. Опширен пописен дефтер за Скопскиот Санџак од 1568/69 година. Том VI, кн. I. Скопје, 1984, 280, бр.33.

¹⁹⁰ Исто, 267, бр.20.

во Непроштено, која до денес е сочувана и стојат запишани нивните имиња како ктитори.¹⁹¹

Од изнесеното видовме дека Непроштено имало и друго име кое се викало Петрушјани. Ова име можеби е дадено по името на војнукот Петрашин. Да кажеме и тоа дека двете имиња Непроштено и Петрушјани се појавуваат во втората половина на 16 век, со тоа што името Петрушјани повеќе не се појавува.

Сега се поставува прашањето кој било постарото име пред да настанат имињата Непроштено и Петрушјани.

Од изнесените записи и документи, се забележува, кога се појавува селото Непроштено исчезнува селото Крпене, па нè наведува на заклучок дека селото Крпене не е раселено, туку тоа е постарото име на денешното село Непроштено. Во поткрепа на ова ни се следните податоци. Властелинот Прибец првин живеел во селото Једоарце, а потоа со семејството и дворјаните се преселил во Крпене.¹⁹² Тука ја изградил црквата Св. Ѓорѓија. Селото Једоарце со селото Непроштено се во непосредна близина на оддалеченост од околу 500-600 метри. Изградената црква Св. Ѓорѓија, подоцна била разурната, а во 1969 година возобновена. Црквата се наоѓа до северозападниот дел на изградената фабрика "Ренофикс", низ селото тече река на која имало изградено воденици. Од дворот на црквата Св. Ѓорѓија се издига падината на Шар Планина, односно "ридот". Спротивно од ридот се рамничарскиот дел со ливади, ниви и сенокоси, податоци што се наведуваат во Грамотата.

Во селото се негува предание дека селото имало некое друго име. Сегашното име Непроштено, според преданието наликува на легенда, етимолошки објаснувајќи дека настанало од клетвата "непросто" поврзана со топонимот Душогубица што се наоѓа во рамничарскиот дел на Непроштенскиот атар. Според преданието во соседното село Џепчиште за време на турското владеење, имало некое насилie, па жителите на селото се сокриле

¹⁹¹ П. Миљковиќ-Пепек и А. Николовски, Состојбата и валоризацијата на црковните споменици на културата од XIV век до денес на територијата на Собранието на општина Тетово. Културно наследство VI. Скопје 1975, 89-90.

¹⁹² А. Селишев, Полог и его болгарско население. Софи, 1929, 98.

во орманот на денешна Душогубица. Меѓутоа, биле предадени, сите погубени и тука закопани.¹⁹³ Предавникот бил од Крпене кого преживеаните го проколнале да му биде "непросто" од што настанало името Непроштено. Непроштенчаните имаат создадено своја легенда за името на своето село, избегнувајќи го предавството на џепчиштани. За да ја избегнат оваа анатема непроштенчани во 1931 година го менуваат името на селото во Андрејево¹⁹⁴ кое се задржало до 1941 година.

Теарце старо име Руништа

Овде не се работи за исчезнато село туку за сменето име. Во турските документи од 1452, 1455 и 1467 година, селото Теарце или Руништа не се споменува, затоа три пати се споменува соединетото село на Теарце, Отушишта. Не е сочувано преданието од кога се соединети. Отушишта се регистрира во 1452/53 година на три места со вкупно 67 семејства, но регистрирано е и Отушиште Друго со 34 семејства, со 27 семејства, 4 вдовици, 3 неженети и една воденица. Во следниот попис од 1455 година, Отушишта се споменува на две места, разликата е што едното е со име Отушиште Друго. Токму ова, Отушиште Друго е со истите податоци како тие од 1452/53 година.¹⁹⁵ Бидејќи на името стои Друго токму тоа ни укажува дека ова Отушиште и тоа од 1452 година се однесува на Теарце. Второто Отушиште што е со 44 семејства, 3 вдовици и 6 неженети се однесува на Отушишта. Во пописите од 1467/68 година, Отушишта е запишано на 4 места¹⁹⁶ и никаде ја нема додавката друго. Едното е со 50 семејства, 3 вдовици, 4 неженети, 3 воденици и данок за костени. Второто Отушиште е со 37 семејства, 3 вдовици, 2 неженети, данок за валавици, воденици и костени. Другите две места се со по неколку семејства. Едните се соколари, другите се прислужници на

¹⁹³ Ј. Трифуноски, Полог. Антропологеографска проучавања. Београд, 1976, 346.

¹⁹⁴ Село Непроштено код Тетова на које је бачена анатема пред 300 година променило је име у Андрејево. Време 5.1.1937, 5 (дневен весник).

¹⁹⁵ Турски... 1452, 50, 91, 131; Н. Šabanović, Krajište..., 71, 82, 94.

¹⁹⁶ Турски... 1467/68, 323, 368, 369, 398.

војските. Од овие пописи селото кое е со 37 семејства, а и другите податоци се однесуваат на Теарце.

Во 1568/69 година, покрај селото Отушишта, регистрирано е и селото Теарце,¹⁹⁷ и тоа на две места. Едното е запишано како Големо Теарце со 4 муслимански, 42 христијански семејства и 5 неженети со даноци за 7 воденици, за 2 воденици сторена е грешка, тоа се валавици. На второто место покрај името Теарце се појавува и името Руништа. Овде Теарце или Руништа е со 10 семејства. Името Теарце е запишано и при податокот за раселеното село Врбица,¹⁹⁸ кое се наоѓало во денешниот атар на селото Теарце и Отушишта. Тука се напоменува, земјата на раселеното село Врбица ја работеле и жителите на селото Теарце.

Од изнесеното можеме да заклучиме дека селото Теарце и Отушишта уште при првиот турски попис биле речиси соединети. Затоа и попишувачите, Теарце го поистоветуваат со Отушишта. За да би ги издвоиле, во пописот од 1455 година, на името Отушишта го додале името Друго и го задолжиле со одделни даноци. Во 1467/68 година селата се со исти имиња, но секое е задолжено со свои даноци, што значи едното се однесува на Теарце.

Името Теарце се појавува 1568/69 година, во времето кога е раселена Врбица. Сигурно неколку семејства се населиле во Теарце и по името на некој заслужен доселеник, на селото му е дадено името Теарце.¹⁹⁹ Имено, Руништа сигурно било или станало маало на Теарце, бидејќи и така е одвоено во пописот од 1568/69 година, односно едното е Големо Теарце, а второто е Теарце или Руништа.

Јегуновце старо име Бродец

Ова село за прв пат се споменува во Тетовската грамота од 1343 година како селиште кое било подарено на Хтетовскиот манастир Св. Богородица, заедно со реката од атарот на Брод до нејзиното вливање во Вардар со сиот селски атар. Меѓу другото се

¹⁹⁷ Турски... 1568/69, 355, бр.123, 356 бр.124.

¹⁹⁸ Исто, 305, бр.61.

¹⁹⁹ З. Серафимовски, Од Руништа и Атушишта до денешно Теарце. Тетово, 2006, 14.

наведува дека нема право да прави засеци и зема вода од реката, прави воденици и лови риба.²⁰⁰ Подоцна, со Хилендарската грамота од 1348 година селото со атарот и реката е подарено на Хилендарскиот манастир Св. Пантелејмон.²⁰¹ Селото се споменува и во турските документи од 1452/53 година со 12 семејства и 1467/68 година со 20 семејства.²⁰² Во двата пописа селото е дервенциско и во Скопскиот вилает. Во пописот од 1568/69 година се споменува селото Голема Врбица кое се раселило, а земјата ја работеле и жителите на Бродец.²⁰³

Во расчистување на Грамотите и турските документи, истражувачите се потрудиле да му го одредат местото каде се наоѓало селото Бродец, но меѓу себе не се единствени и даваат различни локации. Најпрвин Селишчев дошол до заклучок дека селото Бродец е раселено и денес не постои.²⁰⁴ Р.Груиќ поаѓајќи од податокот дека низ селото тече река и заедно со неа до влевањето во Вардар со целиот селски атар селото било подарено на манастирите, го лоцира покрај Вардар, кај што се влива тетовската река Пена²⁰⁵, близу до Желинскиот мост. Сакам да напоменам дека Груиќ, а по него и идните истражувачи тетовската река Пена, која е забележана како река Хтетова а месното население се вика Пења, ја нарекуваат Тетовска Бистрица, кое е на полно погрешно име, име кое во средновековните записи никаде не е запишано ниту пак меѓу народот така се вика. Л. Славева, Бродец го поистоветува со Шарпланинското село Бродец, поаѓајќи по истата форма на името и поврзувајќи го со тетовската река Пена која тече покрај селото. М.Соколовски расчитувајќи ги турските документи, селото Бродец го поистоветува со селото Бродец што се наоѓа на Скопска Црна Гора и го вбројува во Скопскиот вилает,²⁰⁶ не обрнувајќи внимание на податокот, дека нивите на раселеното село Врбица кое се наоѓало покрај железничката

²⁰⁰ Л. Славева, Грамота..., 132, 312, забелешка 16.

²⁰¹ Л. Славева, Грамота..., 132, 312, забелешка 16.

²⁰² Турски... 1452/53, 248; 1467/68, 476.

²⁰³ Турски... 1568/69, 305, бр.61.

²⁰⁴ А. Селишчев, Полог и его болгарское население. София, 1929, 94.

²⁰⁵ Р. Груиќ, Полошко-тетовска епархија и манастир Лешак. ГСНД XII. Скопје, 1933, 47.

²⁰⁶ Турски... 1568/69, 476.

линија и некогашната железничка станица Теарце блиску до с. Јегуновце, ги обработувале и жителите на селото Бродец.²⁰⁷ Ј.Ф.Трифуноски, селото Бродец го лоцира во Скопскиот Дервен кај селото Ларце.²⁰⁸

Проучувајќи ги сите споменати записи и места на локации дојдов до заклучок дека сите претходни претпоставки се погрешни, односно селото Бродец е фактички денешното Јегуновце на кое му е сменето името од Бродец во Јегуновце. Заклучокот го поткрепуваме со следниве факти: Покрај селото Јегуновце тече реката Бистрица, односно денес наречена Теаречка Бистрица, која е трета по големина рка во Полог, по Вардар и тетовската река Пена. Тоа се совпаѓа со записот од Грамотите дека низ Бродец тече река и е близу реката Вардар кај што се влива Бистрица. Вториот непобитен податок ни се Турските документи од 1568/69 година, во кои е забележано дека рајата на село Врбица се расели и сега земјата на Врбица ја обработува рајата на селата: Пршовце, Отушиште, Теарце, Бродец и Подбреѓе. Бродец и Подбреѓе се блиски и соседни села на Врбица, а и соседни села. Од сите пет села четири ни се познати, а петото Бродец не. Меѓутоа, во турските документи село со име Јегуновце не се споменува, а друго село до Подбреѓе нема, освен Јегуновце кое во случајов го носело името Бродец што можеме да заклучиме дека името Јегуновце е од понов датум и замена за името Бродец. Во поткрепа на ова ни се и податоците од турските документи дека жителите на селото Бродец биле дервенции, што се потврдува со клисурата Дервен која е непосредно до селото Бродец, односно денешно Јегуновце. Разурнатата тврдина во Дервен непосредно до Јегуновце, фактички била стражарница на дервенциите од Бродец. Поаѓајќи од фактот дека Бродец е фактички денешно Јегуновце, тогаш во турските документи би требало селото Бродец да се вклучи во административната единица на Тетовската нахија. Да напоменеме и тоа дека недалеку од јужната и југоисточната страна на Јегуновце тече реката Вардар, каде имало мост, а тука некаде

²⁰⁷ Исто, 305, бр. 61.

²⁰⁸ Ј. Трифуноски. Скопски Дервен, Населја и порекло становништва књ.34. Етнографски зборник књ. LXVII. Београд 1953, 118.

поминувал и средновековниот пат Скопје-Драч, па мостот го поврзувал овој пат. Познато ни е дека старословенскиот збор "брод" се однесува на планински и речни премини и мостови по кои кој премин дадено е името на селото Бродец. Денес мостот не постои, но останало во предание и денес местото да се вика Стар Мост.²⁰⁹

Поаѓајќи од овие доказни факти се отфрлаат сите споменати претпоставки за неговата местоположба како и претпоставката на Трифуноски дека селото Бродец се наоѓало во Скопскиот Дервен кај селото Ларце. Мислењето на Л. Славева дека средновековниот Бродец се однесува на Тетовски Бродец што се наоѓа на Шар Планина, односно на патот Тетово-Призрен, не би можел да се прифати од таа причина што во Грамотата се забранува користење на реката во атарот на Бродец. Во случајов од селото Бродец до влевањето на Пена во Вардар, поминува низ неколку селски атари, па и Тетово. Забраната на правење на засеци од другите села на реката во атарот на селото Бродец е неприфатлив за високото планинско село Бродец, бидејќи нема соседно село кое би имало таква потреба - нема обработливи површини.

Пирок старо име Моровиште и Пиргос

Во подножјето на Шар Планина приближно на средината меѓу градовите Тетово и Гостивар се наоѓа селото Пирок.

Ова средновековно село од записите во српските грамоти и турските документи дознаваме дека имало две различни имиња Моровиште и Пиргос. Најпрвин во Грамотата на цар Душан за Тетовскиот манастир се споменува Модрички манастир и кир Калиник од Модрич.²¹⁰ Ваквата форма на името неколкумина истражувачи го поистоветуваат со Поречкото село Модриште. Во турските документи од 1467/68²¹¹ година, ова село е забележано како Моровиште, а можело да се прочита и како Модриште и

²⁰⁹ Преданието е раскажано од Бошко Димовски од Јегуновце.

²¹⁰ Т. Томоски, Прилог кон убикацијата на Модричанскиот манастир: Годишен зборник на ФФ. Скопје, 1971, 255.

²¹¹ Турски... 1467/68, 308, 394, 396.

Мердовиште. Покрај ова име во записите стоело и името Пиргос. Името Пиргос го имало забележано и во вакуфнамето на дамијата што се наоѓало во Теке маало во Тетово во 1463 година.

И рускиот истражувач Веркович го има забележано селото Пиргос. Од овие записи се разоткрива дека селото Модрич-Модриште-Моровиште е денешното село Пирок, кое име Пирок доаѓа од античкото име Пиргос што значи кула.

Бреза

Село со име Бреза се споменува само во турските документи од 1568/69 година.²¹² Би сакал да напоменам, дека во овој попис не се споменува селото Брезно, а во сите други пописи се споменува. Поаѓајќи од ова, селото Бреза се однесува на Шарпланинското село Брезно. Во поткрепа на ова ни се следните податоци. Во сите пописи селото Брезно е со околу 10 семејства, број кој се совпаѓа со семејствата на селото Бреза. Второ, селото Бреза, меѓу другото било задолжено да плаќа данок за костени. Овие растенија во ова село и денес се застапени на големи површини. На основа на изнесеното може да заклучиме дека селото Бреза се однесува на селото Брезно.

Волче (В'че)

Селото Волче или како што е запишано В'че, се споменува само во пописот од 1568/69 година и тоа со 36 семејства, 14 неженети и три воденици.²¹³ Бидејќи ова село се споменува само во овој попис и тоа со повеќе семејства, можеме да сметаме дека е направена некаква грешка, па името да се однесува на некое друго село. Ако поаѓаме по сличноста на името, Волче би требало да се однесува на кичевското село Волче. Грешка настанала кога селото е вклучено во Тетовската нахија, бидејќи селото Волче се наоѓало во пограничниот дел на Тетовската нахија.

²¹² Турски... 1568/69, 379, бр.158.

²¹³ Турски... 1568/69, 382, бр. 164.

Горна и Долна Гостиварска и Тетовска Лешница и Лисец

Со внимателното разгледување на запишаните села во турските документи за нахијата Калканделен (Тетовска Околија), се забележува дека забележаните села: Долно Лисиче, Долна Лешница, Горна Лешница, Лешница и Лисец се забележани со неколку верзии на името, потоа се прави погрешна поистоветност со меѓусебна замена на името и податоците.

Така раселеното Гостиварско село Долна Лешница е забележана како: Долно Лисиче, Долно Лисце и Долна Лешница. Редакторот во фуснотата 96 на стр. 350 во пописот од 1467/68 година напоменува дека во Полог село со име Лисиче нема, но има село Лисец, па поради сличноста на името, овие имиња ги поистоветува со Шарпланинското село Лисец. Во истиот попис со фуснотата 98 на стр.352, наведува дека името Лисец може да се прочита и како Лесница, што би било и точно, бидејќи се однесува на селото Лешница, а не на Лисец. Збунувачки во пописот делува географската определба Долно Лисиче или Лисец, кога нема запис и предание дека во Полог имало село со име Долно Лисиче. Ако се повикаме на фуснотата 98, тогаш Долно Лисиче би било Долна Лешница, а не Долно Лисиче.

Меѓутоа, во Гостиварското село Лешница, кај населението сочувано е преданието дека покрај денешна Лешница постоела уште една Лешница, која се раселила, а се наоѓала кај соседното село Здуње. Тие неа ја нарекуваат Стара Лешница.²¹⁴ Бидејќи се наоѓала пониско од денешната Лешница сигурно се викала Долна Лешница. Тогаш произлегува дека имало две долни Лешници во Полог. Едната била кај Гостивар, а втората е југоисточно од Тетово, близу селото Желино, која и денес постои. Во прилог за постоењето на две Долни Лешници ни се и турските пописи, каде се запишани две Долни Лешници. Грешката е настаната кај редакторот наместо да ја запише Долна Лесница, тој ја запишал како Долно Лисиче и Долно Лисце. Што се однесува до опишаното село Горна Лешница, записот е точен. Таа се наоѓа исто така близу селото Желино и денес постои.

²¹⁴ Ј. Трифуноски, Полог..., 241.

Селото со име Лешница без географска определба Горна или Долна се однесува на денешната Гостиварска Лешница.

Поради повикувањето на редакторот дека селото Лисиче или Лисец може да се однесува на тетовското село Лисец, тука и ова село ќе биде прикажано одделно според записите во турските документи, бидејќи тоа е одделно село, па претпоставката дека Лисиче може да се однесува на Лисец е погрешно.

Бидејќи во ползуваните четири пописни турски документи Горна и Долна Лешница, Лисец и Лешница се забележани 20 пати, корисниците на документите се доведени во дилеми, кое запишано село за кое денешно или раселено село се однесуваат, истите ги прикажувам со името од документите, година на пописот и страна од објавениот труд. Потоа следи моето истражување кое село од Турските документи се однесува на денешно или раселено село.

Прикажаните села со исти и слични имиња во Турските документи

Госџиварскојто раселено село Сџара или Долна Лешница забележана е како:

Долно Лисиче 1452/53, ст. 128

Долно Лисце 1455, ст. 92

Долно Лисиче 1467/68, ст. 250

Долна Лешница 1568/69, ст. 329

Тејовскојто село Долна Лешница забележано е како:

Долна Лешница 1452/53, 86

Долна Лешница 1455, 80

Лешница 1467/68, 389

Долна Лешница 1568/69, 376

Тејовскојто село Горна Лешница забележано е како:

Горна Лешница 1452/53, 87

Горна Лешница 1455, 81

Горна Лешница 1467/68, 319

Горна Лешница 1568/69, 289, 382

Госџиварскојто село Лешница забележано е како:

Лешница 1452/53, 86, 131

Лешница 1455, 78

Лешница 1467/68, 305, 397

Лешница 1568/69, 322

Тејовскојто село Лисец забележано е како:

Лисец 1452/53, 129

Лисиче 1455, 92

Лисиче 1467/68, 352

Лисиче 1568/69, 352

Дебреше и Доброште

Кај овие две села не се работи за нивно исчезнување, туку за нивно меѓусебно заменување на податоците настанати во турските документи, поради сличноста на името. Двете села се во Полог и постојат од средниот век па се до денес. Дебреше се наоѓа во Горни Полог и северозападно од Гостивар. Доброште е во Долни Полог североисточно од Тетово. Двете села по неколку пати се споменуваат во турските документи од 15 и 16 век. Меѓутоа, имињата под кои се забележани: Дебреште, Дибриште, Добреше, Доброгошта, се толку слични што од записите без студиозен приод тешко може да се одреди за кое село се податоците, односно за кое денешно село се однесуваат. Тешкотијата да биде поголема, двете села имаат заеднички географски обележја. Единствена разлика е таа што по предание и записи, во Дебреше имало 15 христијански светилишта²¹⁵, па би требало ова село да има и повеќе семејства, а во Доброште четири. Сите православни храмови, во двете села за време на турскиот период биле разурнати. Анализирајќи го секој детаљ кај сите турски записи со сите податоци, извршена е следната диференцијација.

²¹⁵ И. Петрушевски, Разурнати и неразурнати манастири и цркви во Полог. Скопје, 2007, 34, 35.

Во туските документи од 1452/53 година селото Дебреште кое е со 109 семејства, 3 вдовици, 17 неженети и 9 воденици од кои една била на турскиот господар²¹⁶ се однесува на Гостиварското село Дебреше. Во истиот попис, селото со име Доброгосхе што имало 48 семејства, 2 вдовици, 9 неженети, 5 исламизирани семејства и 8 воденици,²¹⁷ се однесува на Тетовското село Доброште. На ст. 130 како додаток пак е забележано селото Дебреште со две семејства. Ова село е додаток на Гостиварското село Дебреше.

Во пописите на селата од 1455 година, со кои владеел Иса-бег Исаковиќ, селото со име Дибриште би се однесувало на Гостиварското село Дебреше, бидејќи му се истите податоци што беа во претходниот попис со 109 семејства, 3 вдовици и 17 неженети. Овде од деветте воденици забележана е само една, што му припаѓала на господарот стр. 69. Во истиот попис на стр.93 како додаток на селото е селото со име Добрише име што малку се разликува од претходното име, е со две семејства. Интересно е тоа што во овој попис не е споменато името на другото село кое би се однесувало на Доброште, Иако во пописот од 1452/53 година ги имаше двете села.

Во пописите од 1467/68 година, со извесни отстапувања на името, двете села забележани се на четири места. Поаѓајќи од бројот, двете села се издвојуваат, а другите две кои се по неколку семејства се како додаток на двете поголеми села. Јас овде не би се согласил со редакторите кои селото Д'бреште (Дибриште) со 160 семејства, 21 вдовица и еден неженет го поистоветуваат со Тетовското село Доброште. Спротивно на нив, јас за ова село мислам дека се однесува на Гостиварското село Дебреше. Во поткрепа на ова ние поголемиот број на семејства и 10-те воденици. Бројки кои се поблиски на претходните пописи што се однесува на Дебреше. Другото село, во истиот попис ст.304, со име Доброгосхе што има 90 семејства, 6 вдовици, 5 неженети, 6 воденици и данок за костени се определувам да се однесува на Тетовското село Доброште. И денес во ова село во изобилие

застапени се костеновите стебла. Додадените села со името Доброгосхе на ст. 410, што има 4 семејства и четирите имоти во Доброгосхе на стр.385 се додатни села на Доброште.

Во пописите од 1568/69 година на три места е забележано името Дебреште и на две места Доброгосхе. Името на селото Дебреште што е под бр.24 ст.271, во случајов се однесува на Гостиварското село Дебреше. Тоа има 55 христијански семејства, 4 муслимански, 31 неженет, една вдовица и 9 воденици. Кон ова село се и додадените две села со истото име Дебрешта што се под бр.153 ст.377 со 2 семејства и 1 воденица и селото под бр.133 ст.362 со неколкумина соколари.

Во истиот попис е селото со име Доброгосхе што е под бр.19 стр.265, што има 64 семејства, 20 неженети и 6 воденици, се однесува на тетовското село Доброште. Кон ова село е додадено и селото под бр.157 стр.279 со истото име Доброгосхе, без семејства.

Стримница и Симница

Во Полог од средниот век па се до денес постојат две села со незначителна разлика на името. Едното е со име Стримница и се наоѓа во Долни Полог, близу селото Желино, а второто е со име Симница и се наоѓа во Горни Полог, близу градот Гостивар. Меѓутоа, во сите турски документи прикажано е само едно село и треба да се открие за кое денешно село се однесува.

Во пописите од 1452/53 година селото е запишано како Струмешница,²¹⁸ со забелешка дека било запишано како Иструмешница, а можело да се прочита и како Стромешница. Селото имало 34 семејства од кои две свештени лица, а селото било задолжено со данок и за две воденици. Потоа, во забелешката редакторот селото го поистоветува со селото Стримница (погрешно запишано Стрмница). На 131 страна е запишано како Стремешница со две соколарски семејства. Во 1455 година е запишано на две места со името Истромишнице (Стромишнице),²¹⁹ со податоци преземени од претходниот попис.

²¹⁶ Турски... 1452/53, 46.

²¹⁷ Исто, 39.

²¹⁸ Турски... 1452/53, 61, 131.

²¹⁹ H. Šabanović, Krajište..., 74, 93.

Во пописот од 1467/68 година селото е запишано како Стромешница и пак се мисли на Стримница (погрешно Стрмница) со 41 семејство, од кои 2 свештенички семејства. Од селото седум семејства биле во надлежност на челебија²²⁰ (воено заслужно лице). И во пописот од 1568/69 година селото е запишано како Струмешница со 11 семејства.²²¹

Се поставува прешањето дали селото од турските документи се однесува на Стримница (погрешно Стрмница), како што мисли преведувачот или на Симница. Во Стримница имало црква, а во Симница голем манастир, посветен на Св. Симеон Столпник.²²² Во турските документи при евидентирање на семејствата во Стромешница се евидентирани две свештенички семејства. Токму овие податоци не наведуваат попишаното село дека се однесува на селото Симница, каде што имало манастир.

Како и да е, во турските документи едното село не е заведено, дали едното имало некое друго име под кое во турските документи е заведено, денес не ни е познато.

²²⁰ Турски... 1467/68, 309, 397.

²²¹ Турски... 1568/69, 375, бр.149 и 150.

²²² И. Петрушевски, Разурнати..., 55.

СЕЛИШТА

Разгледувајќи ги имињата на селата во четирите пописни дефтери се забележува дека поголем дел од селата постојат и денес. Има села кои во еден дефтер го има, во друг ги нема, а има села кои ги има во дефтерите, а денес ги нема и како такви тие ни се непознати. Меѓутоа, кај населението во селата кои биле во соседството до раселеното село, сочувано е предавање дека на соодветното место некогаш имало село кое се раселило на локалитетот од раселеното село го добил името: селиште, старо (име на живното село), стари куќи, градиште итн. Имињата на овие топоними ги наследил Ј. Трифуновски во трудот Полог, кои тука ќе ги дадемо во чин, стар се наоѓаат и на која страна е забележан топонимот во трудот.

СЕЛИШТА ВО ПОЛОГ

Старо Село, куќаришта, 255 фус.117;
Одря, Селиште, 304;
Сеголе, Горно Селиште, 329;
Брејно, Селиште;
Речипа, Селиште, 372;
Горно Силичале, Селиште-куќиште, 391;
Жеројане, куќиште;
Туление, Селиште, 450;
Озорниште, Селиште, 442;
Прељубишта, Селиште, 452;
Форино, Селиште, 172;
Горно Геновца, Стари куќи, 209;
Доља Гољина, Опустело Село, 211;
Балик Дол, Старо Село, 177;
Дуф, Селиште, 223;
Вејна, Селиште, 358;
Цероно, Селиште, 217;
Боловце, Селиште, 361;
Новаке, Градиште, 381;
Јеловјане, Градец, 384;
Камениште, Градиште, 395.

Во дописот од 1467/68 година селото е запишано како Страменица и пак се мисли на Страмница (погрешно Страмница) со 41 семејство, од кои 2 свештенички семејства. Од селото сеуду семејства биле во надлежност на келиџија²⁰ (иногда именувано лице). И во дописот од 1508/69 година селото е запишано како Страменица со 11 семејства.²¹

Се поставува прашањето дали селото од турските документи се однесува на Страмница (погрешно Страмница), како што мисле преводувачот или на Синица. Во Страмница имало црква, а во Синица голем манастир, познат на Са. Симеон Свештеник.²² Во турските документи преку евиденцирање на семејствата во Страменица се евидентирани десет свештенички семејства. Токму овие келиџии не именуваат нивнакото село додека се однесуваат селото Синица, каде што имало манастир.

Како и да е, **СЕЛИШТА ВО ПОЛОГ** е селото, каде не е наведено, дали едното или другото име под кое во турските документи е наведено, денес не е познато.

СЕЛИШТА

Разгледувајќи ги имињата на селата во четирите пописни дефтери се забележува дека поголем дел од селата постојат и денес. Има села кои во еден дефтер го има, во друг ги нема, а има села кои ги има во дефтерите, а денес ги нема и како такви тие ни се непознати. Меѓутоа, кај населението во селата кои биле во соседството до раселеното село, сочувано е предание дека на соодветното место некогаш имало село кое се раселило, па локалитетот од раселеното село го добил името: селиште, старо? (име на нивното село), стари куќи, градиште итн. Имињата од овие топоними ги забележал Ј. Трифуноски во трудот Полог, кои тука ќе ги дадеме во чии атар се наоѓаат и на која страна е забележан топонимот во трудот.

Старо Село, куќеришта, 255 фус.117;

Одри, Селце, 304;

Сетоле, Горно Сетоле, 329;

Брезно, Селиште;

Речица, Селиште, 372;

Горно Синичане, Селиште-куќиште, 391;

Жеровјане, куќиште, ;

Туденце, Селиште, 450;

Озормиште, Селиште, 442;

Прељубишта, Селиште, 452;

Форино, Селиште, 172;

Горна Гоноица, Стари куќи, 209;

Долна Гоноица, Опустело Село, 211;

Балин Дол, Старо Село, 177;

Дуф, Селиште, 223;

Вејце, Селиште, 358

Церово, Селиште, 217;

Бозовце, Селиште, 361;

Новаке, Градиште, 381;

Јеловјане, Градец, 384;

Камењане, Градиште, 395;

Челопек, Градиште, 415;
Горна Лешница, Кале, 420/21;

Сушица, Кукиште, 206;
Ново Село, Кукишта, 219;
Старо Печково, 235;
Старо Здуње, 243;

и имен на селата во областа на северозападниот
крај на Република Македонија. Иако селата се
наоѓаат во различни области, сепак сите
имаат ист историски корен. Иако селата
се наоѓаат во различни области, сепак сите
имаат ист историски корен. Иако селата
се наоѓаат во различни области, сепак сите
имаат ист историски корен.

Иако селата се наоѓаат во различни области,
сепак сите имаат ист историски корен. Иако
селата се наоѓаат во различни области, сепак
сите имаат ист историски корен. Иако селата
се наоѓаат во различни области, сепак сите
имаат ист историски корен. Иако селата се
наоѓаат во различни области, сепак сите
имаат ист историски корен. Иако селата се
наоѓаат во различни области, сепак сите
имаат ист историски корен.

Иако селата се наоѓаат во различни области,
сепак сите имаат ист историски корен. Иако
селата се наоѓаат во различни области, сепак
сите имаат ист историски корен. Иако селата
се наоѓаат во различни области, сепак сите
имаат ист историски корен. Иако селата се
наоѓаат во различни области, сепак сите
имаат ист историски корен. Иако селата се
наоѓаат во различни области, сепак сите
имаат ист историски корен.

DISAPPEARED RURAL SETTLEMENTS AND VILLAGES WITH CHANGED NAMES IN POLOG

RESUME

The basin of Polog is situated in the north-west of the Republic of Macedonia. The basin holds the cities of Tetovo and Gostivar and numerous villages. The villages stretch over the slope and the bases of the mountain Suva Gora and the mountain Zeden and the plane of basin.

The first records of village names are found in the deeds of the Serbian conquerors, a complete register of all the villages is found in the Turkish documents from the XV and the XVI century.

A large number of all the registered villages still exist today, and more than 60 villages that are mentioned in the documents do not exist today. However, in the neighboring villages, there are legends that tell about the emigration of the people, so the deserted site is called "seliste" or it carries the name of the village as a toponym, without the people being aware that it is the name of the deserted village.

Through arduous field and office research, with the exception of several villages, the localities of several abandoned villages were found. Alongside the disappeared villages, several villages that had changed their names were also discovered.

МАКЕДОНСКА
РЕПУБЛИКА
ИСТИНСКИ ИСТОРИЈАТ
СКОПЈЕ